

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Právní podmínky podnikání účetních
Legal Qualification for Business Activity of Accountants

Student: **Ing. Dana Sikorová**
Vedoucí diplomové práce: prom. prav Pavel Godický

Ostrava 2009

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

V Rychvaldě dne 27.4.2009

Dana Sikorová

ÚVOD	1
1/ TEORETICKÁ VÝCHODISKA	2
<i>1.1/ Vývoj živnostenského práva a nejvýznamnější novely živnostenského zákona</i>	<i>2</i>
<i>1.2./ Systematizace zákona o živnostenském podnikání</i>	<i>5</i>
<i>1.3/Specifikace části živnostenského zákona související s podmínkami podnikání</i>	<i>6</i>
<i>1.3.1/ Obecné rysy živnostenského podnikání</i>	<i>6</i>
<i>1.3.2/ Charakteristika pojmu živnost</i>	<i>8</i>
<i>1.3.3/ Činnosti vyloučené z působnosti živnostenského zákona</i>	<i>9</i>
<i>1.3.4/ Subjekty oprávněné provozovat živnost</i>	<i>9</i>
<i>1.3.5/ Podmínky provozování živnosti</i>	<i>10</i>
<i>1.3.6/ Všeobecné podmínky</i>	<i>11</i>
<i>1.3.7/ Zvláštní podmínky</i>	<i>13</i>
<i>1.3.8/ Překážky v provozování živnosti</i>	<i>16</i>
<i>1.3.9/ Institut odpovědného zástupce</i>	<i>16</i>
<i>1.3.10/ Dělení živností</i>	<i>18</i>
<i>1.3.11/ Živnosti ohlašovací řemeslné</i>	<i>20</i>
<i>1.3.12/ Živnosti ohlašovací vázané</i>	<i>20</i>
<i>1.3.13/ Živnosti koncesované</i>	<i>21</i>
<i>1.3.14/ Živnostenská kontrola a správní delikty</i>	<i>22</i>
2/ PODNIKÁNÍ ÚČETNÍCH DLE ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA	23
<i>2.1/ Vymezení pojmu „účetní“</i>	<i>23</i>
<i>2.1/ Vymezení oboru Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence</i>	<i>25</i>

2.2/ Vedení účetnictví do 28.2.2000	26
2.2/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví od 1.3.2000	27
3.3/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.1.2004	29
3.4/ / Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.5.2004	29
3.5/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.7.2008	30
3.6./ Provádění kvalifikačních zkoušek nahrazujících odbornou způsobilost	30
4.1/ Mezinárodní organizace sdružující účetní	33
5/ PODMÍNKY PODNIKÁNÍ ÚČETNÍCH NA BOHUMÍNSKU	34
5.1/ Důvod výběru regionu	34
5.2/ Seznámení s regionem a hlavními údaji	34
5.3./ Podmínky podnikání účetních	36
5.4/ Vývoj počtu podnikatelů - účetních	38
6/ DOTAZNÍK A JEHO VYHODNOCENÍ	40
6.1/ Zadání dotazníku	40
6.2./ Vyhodnocení dotazníků	41
7/ KOMPLEXNÍ ZHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH INFORMACÍ O PODMÍNKÁCH PODNIKÁNÍ ÚČETNÍCH	58
7.1/ Zkušenosti s ohlášením vlastního podnikání	59
7.2/ Délka praxe jako zvláštní podmínka pro živnost účetních	59
7.3/ Odbornost jako zvláštní podmínka pro živnost účetních	61
ZÁVĚR	63

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKU DIPLOMOVÉ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

Úvod

Tématem mé diplomové práce jsou „Právní podmínky podnikání účetních“. Důvodem jeho výběru je mé provozování činnosti účetních na živnostenské list od roku 1999 a tedy i možnost z vlastního pohledu z praxe zpracovávat toto téma, které je mi tedy z právních oblastí nejbližší.

Z níže uvedeného výčtu novelizací a zásadních opatření v oblasti živnostenského práva je zřejmé, že orientace v platných podmínkách tohoto zákona je a byla pro běžné či potenciální živnostníky velmi složitá, i když platí, že živnostenské podnikání je převažující formou podnikání v celém objemu podnikatelských živností. Sama jsem pocítila, že získání živnostenského oprávnění může být spojeno s řadou problému. Vlastním živnostenské oprávnění na činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence a z toho důvodu jsem se zaměřila na tento úzký okruh podnikatelů. Vývoj i této živnosti prošel od vzniku živnostenského zákona změnami.

Cílem mé diplomové práce bude potvrzení nebo vyvrácení předpokladu, že legislativní změny ovlivnily současné i potenciální živnostníky v oboru činnosti vedení účetnictví, že způsob dokazování zvláštních podmínek získání oprávnění je významným faktorem při získání živnostenského oprávnění. Pokud se potvrdí má hypotéza, pak se pokusím navrhnout opatření ke zlepšení stavu.

Své předpoklady se budu snažit dokázat pomocí analýzy údajů, statistik a dalších zdrojů z Živnostenského úřadu v Bohumíně, kde jsem sama registrována. Svou hypotézu se také podložím průzkumem mezi osobami, které vlastní sledované živnostenské oprávnění formou dotazníků.

1/ Teoretická východiska

1.1/ Vývoj živnostenského práva a nejvýznamnější novelty živnostenského zákona

Vznik živnostenského práva se u nás spojuje s rakouským živnostenským řádem z roku 1859. Od této doby prošla úprava živnostenského podnikání řadou změn a omezení. Živnostenskoprávní úprava v době svého přijetí v roce 1991 neměla v podstatě na co navázat, s výjimkou zákona o soukromém podnikání občanů z roku 1990, který byl společně s doplněným hospodářským zákoníkem v platnosti jako nutnost po přelomu 1989/90 v důsledku změny ústavního zákona.

Zákon č.455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších změn a doplňků, přinesl ozdravení živnostenského podnikání v tradičním pojetí. Vzor rakouské a německé úpravy zákona byl přizpůsoben našim vnitřním potřebám i systémovým souvislostem v našem právním řádu. V souvislosti se zánikem československé federace a vznikem samostatných států, byl zákon vnesen do právního řádu České republiky ústavním zákonem a stal se jeho nedílnou součástí, protože právo podnikat a vytvoření reálných možností k podnikání je obsahem ust. čl.26 odst.1 Listiny základních práv a svobod, kde je významně zakotven režim vlastnického práva a jeho ochrany. V roce 1993 se stal součástí zákonů české republiky i zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech. Veřejnoprávní oprávnění podnikat bylo tedy v našem právním řádu obnoveno k 1. lednu 1992 zákonem č. 445/1991 Sb. S rozvojem podnikání v našem státě začátkem 90. let si právní úprava tohoto zákona vyžádala od doby své platnosti až do roku 1995 deset novelizací. V tomto roce byl vydán zákon **č. 286/1995 Sb.**, který významně upravil podmínky podnikání, především úpravy všech příloh k živnostenskému zákonu, snížení počtu koncesovaných živností, pokračování v živnosti po právním předchůdci, úprava na požadavek odborné způsobilosti. Celkově se tak stala úprava v zásadě liberálnější. K nejdůležitějším změnám přitom patřilo změna institutu tzv. odpovědného zástupce, zavedení

průmyslového provozování živností, přesuny mezi skupinami živností. V novele zákona o živnostenských úřadech došlo k upřesnění a posunu některých pravomocí.

Koncem roku 1999 přišla druhá komplexní novela, přijatá pod číslem **356/1999 Sb.** živnostenského zákona, která nabyla účinnosti 1. března 2000. Ode dne účinnosti novely musel být odpovědný zástupce v pracovněprávním vztahu k podnikateli. Výjimku tvořily pouze případy, kdy byli podnikatel a odpovědný zástupce manželi. Opět došlo k přesunu mezi jednotlivými reglementovanými a volnými živnostmi. U některých živností došlo ke změně názvu, ke sloučení nebo naopak k rozdělení živností. Dále byly ze živnostenského zákona vyjmuty určité druhy činností, na které bylo dosud nutné vlastnit živnostenské oprávnění. Jednalo se například o přírodní léčitelé, rozhodování majetkových sporů atd. Do zákona byla zakotvena povinnost podnikatele do jednoho roku od účinnosti této novely doložit doklady o vlastnickém nebo jiném právu k objektům nebo místnostem, v nichž bylo umístěno sídlo nebo místo podnikání. Tato povinnost se však vztahovala i na podnikatele, kterým byl vydán průkaz živnostenského oprávnění přede dnem účinnosti tohoto zákona. Řada podnikatelů však nebyla schopna tento doklad živnostenskému úřadu doložit a byla nucena sjednotit místo podnikání s bydlištěm. Další velká změna se týkala zahraničních fyzických osob a dokládání splnění podmínky pobytu za účelem podnikání. Tento doklad musela fyzická osoba doložit do jednoho roku od účinnosti novely. V neposlední řadě tato novela uložila vládě stanovit jednotlivé obsahové náplně živností ohlašovacích i koncesovaných. K uskutečnění této změny bylo ve Sbírce zákonů zveřejněno Nařízení vlády č.14/2000 Sb., kterým se stanovily obsahové náplně jednotlivých živností, tedy i živností volných. Novela neodstranila ovšem všechny dosavadní problémy zákona a naopak neúplnými formulacemi přinesla nové komplikace.

Nejasnosti v textu zákona se odstraňovaly postupně menšími novelizacemi a třetí vydání začalo platit od 1. ledna 2003.

Největším legislativním krokem v této oblasti se stala Euronovela živnostenského zákona **167/2004 Sb.**, který nabyl účinnosti 1. května 2004 a souvisel se vstupem naší republiky do Evropské unie. Tato novela nově upravila postavení občanů z členských států Evropské unie, dalších smluvních států Dohody o Evropském hospodářském prostoru a Švýcarska jako subjektu podnikání. V této novele bylo deklarováno právo státních příslušníků členských států Evropské unie poskytovat dočasně služby na území České republiky. Dočasnost poskytování služeb není v legislativě evropského společenství vymezena, ale můžeme ji chápat jako výkon činnosti založený na příležitostném a občasném základě. Další změnou v této novele byl pracovněprávní vztah mezi podnikatelem a odpovědným zástupcem změněn pouze na vztah smluvní. Do všeobecných podmínek provozování živnosti byla doplněna povinnost podnikatele předložit tzv. doklad o bezdlužnosti i vůči orgánům zákonného pojištění. Byl novelizován seznam volných živností i další přílohy.

Další novela živnostenského zákona zaměřena přímo na úpravu podmínek živnostenského podnikání byla přijata v roce 2006 pod **č. 214/2006 Sb.** Novela zrušila povinnost pro právnické osoby ustanovovat odpovědného zástupce v případě, že provozují volnou živnost. Došlo rovněž i k novému řešení živnostenského registru jako jednotného informačního systému a k rozšíření pravomocí živnostenských úřadů jako centrálních registračních míst (CRM). Tedy pro podnikatelé, kteří v minulosti museli navštívit více úředních míst, znamenala tato úprava podstatné zlepšení a urychlení při vyřizování nebo jiných změnách živnostenského oprávnění.

Poslední větší novelizací zákon prošel v roce 2008 a jeho novel začala platit od 1. července 2008. Došlo k řadě změn a zjednodušení v oblasti živnosti volných, splnění zvláštních podmínek u živnosti řemeslných.

1.2./ Systematizace zákona o živnostenském podnikání

Podmínky podnikání účetních se řídí zákonem č.451/1991Sb. , o živnostenském podnikání. Tento zákon je členěn do šesti částí a obsahuje také 5 příloh.

První část je obsažena §1 až 18 a upravuje všeobecná ustanovení. Je zde definován pojem živnost, subjekty živnostenského podnikání a podmínky podnikání. V§ 8 až 12 je upraven institut odpovědného zástupce, vytýčeny překážky v provozování živnosti a nově § 17 a 18, kde je popsán termín provozovna a vztah obecních úřadů k ní. Tato všeobecná ustanovení obsahují významnou terminologii a zvláště vytyčují podmínky všeobecné i zvláštní, proto je této úvodní části věnován následující oddíl 1.3 mé práce.

Druhá část živnostenského zákona obsahuje § 19 až 26. V této části je upraveno rozdělení živností a odkazováno na obsah příloh tohoto zákona, kde jsou přesně definovány podmínky k získání živnostenského a náplně jednotlivých živností. Této druhé části je rovněž věnován podrobněji oddíl 1.9 diplomové práce.

Třetí část sledovaného zákona se zabývá v§ 28 až 44 rozsahem živnostenského podnikání. Především v §31 podrobně specifikuje povinnosti podnikatele a nově v §31a vytyčuje podmínky podnikání pro koncesované živnosti služby soukromých detektivů a pro živnost ostraha majetku a osob.

Část čtvrtá v §45 až 60 upravuje vznik, změnu a zánik živnostenského oprávnění a živnostenský rejstřík. Výčet náležitostí a kroků, které mají být provedeny při ohlášení živnosti pro fyzickou osobu a právnickou osobu zvlášť podává §45 a §45a, v dalších paragrafech této části jsou popsány podmínky ohlášení pro zahraniční podnikatele, rovněž náležitosti žádosti o koncesní listinu. V závěru této části živnostenského zákona jsou upraveny možnosti zániku živnostenského oprávnění a charakterizován živnostenský rejstřík.

Pátá část živnostenského zákona je věnována problematice živnostenské kontroly a pokut. Také této části jsem věnovala hlubší pozornost v oddíle 1.11, jelikož se domnívám, že souvislost s §60 až §64 je zřejmá také v případě porušení podmínek podnikání.

Šestou část zákona č.451/1991Sb. tvoří společná, přechodná a závěrečná ustanovení, která upravují součinnost orgánů státní správy, místní příslušnost a paragraf o zachování dosavadních oprávnění.

Přílohy živnostenského zákona jsou seřazeny od přílohy č.1 až přílohy č.5. Příloha č.1 podává výčet řemeslných živností, které jsou uspořádány do části A, B a C. Příloha č.2 upravuje charakter živnosti vázaných včetně specifikace předmětu podnikání, požadované odborné způsobilosti a poznámky např. pro odkázání na specifické zákony, vztahující se k danému druhu vázané živnosti. Příloha č.3 specifikuje jednotlivé koncesované živnosti v pěti sloupcích, kde se zabývá popisem předmětu podnikání, požadovanou odbornou a zvláštní způsobilostí, způsobilost podle dalších zvláštních zákonů, orgán státní správy, který se vyjadřuje k žádosti o koncesi a poznámka. Příloha č.4 nově podává výčet osmdesáti druhů volných živností a příloha č. 5 uvádí seznam živností, jejichž výkon je podnikatel povinen zajistit pouze fyzickými osobami splňujícími odbornou způsobilost, a odborné způsobilosti pro výkon těchto činností.

1.3/Specifikace části živnostenského zákona související s podmínkami podnikání

1.3.1/ Obecné rysy živnostenského podnikání

Živnostenský zákon upravuje vztahy mezi určitým okruhem podnikatelů a státem, především z hlediska veřejných zájmu. Upravuje dále podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním. Tím, že stanoví podmínky provozování podnikatelské činnosti, je dán rozdíl mezi předmětem úpravy tohoto zákona a předmětem úpravy obchodního zákoníku. Živnostenský

zákon upravuje v zájmu komplexnosti v nezbytném rozsahu i kontrolu nad dodržováním podmínek stanovených tímto zákonem.

Samotný zákon o živnostenském podnikání právě tím, že upravuje „jen“ podmínky pro živnostenské podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním, vykazuje povahu správně právního předpisu, která se projevuje v úpravě vztahů mezi živnostenským úřadem a uchazečem o oprávnění k provozování živností, také při změně a zániku živnostenského oprávnění.

Živnostenské podnikání je realizováno podle režimu živnostenskoprávního i podle úpravy veřejnoprávní povahy. Na jedné straně vykazuje určitá specifika, na druhé straně splňuje obecné rysy každého typu podnikání.

Pro výraz podnikání jsou určující dvě charakteristiky. Jedná se o to, co se rozumí podnikáním a také složka, určující za jakých podmínek mohou subjekty podnikat (oprávněnost).

Vymezení pojmu podnikání je provedeno v obchodním zákoníku (v §2 odst.1). V živnostenském zákoně vymezuje pojem podnikání shodně §2. Živnostenské podnikání je vlastně podnikání podle živnostenského zákona (za podmínek stanovených tímto zákonem). Vazba živnostenského zákona na obchodní zákoník je zřejmá i v definici podnikatele (v §2 odst.2, písm.b), kdy podnikatelem je mezi jinými osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění.

Pokud jde o výše uvedenou složku oprávnění podnikání, ta je konkrétním projevem postoje státu ke stanovení podmínek k podnikatelskému oprávnění. Přísnost a důraznost podmínek, které vedou ke získání oprávnění lze v zásadě rozdělit do dvou vyhraněných koncepcí. Jedna je charakteristická silným vlivem státu, přísnými podmínkami, jejichž splnění podléhá kontrole příslušných orgánů státu. Tento způsob byl v našem státě charakteristický formálně do roku 1965.

Opakem je koncepce minimálních zásahů státu do „podmínkového“ režimu, ověřování splnění podmínek se provádí až následnou kontrolou. Tato koncepce počítá s fungováním tržního mechanismu. Obě vyhraněné koncepce se v reálném světě samozřejmě kombinují.

1.3.2/ Charakteristika pojmu živnost

Podle §2 živnostenského zákona jež živnost soustavná činnost provozována samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Z uvedené definice zákona je zřejmé, že činnost, kterou považujeme za živnost musí splňovat následujících pět znaků.

Musí jít o činnost soustavnou, tedy není vykonávána nahodile. Na druhé straně není třeba, aby byla vykonávána nepřetržitě, tedy i sezónně. Soustavnost je nutno posuzovat vždy konkrétně, měla by mít rysy určité trvalosti, stálosti, opakovatelnosti či pravidelnosti.

Jde dále o činnost samostatnou. Tímto termínem je kladen důraz na nezávislé postavení jednotlivých subjektů se všemi příslušnými individualizovanými právy a povinnostmi, které je odlišují od zaměstnanecké činnosti. Tento znak má materiální povahu.

Definice živnosti dále hovoří o činnosti vykonávané vlastním jménem, což znamená, že podnikatel činí právní úkony pod svou obchodní firmou, tedy fyzická osoba pod svým jménem a příjmením a právnická pod svým názvem.

Jde rovněž o činnost vykonávanou na vlastní odpovědnost. Tento znak je opět důsledkem samostatnosti, podnikatel odpovídá za porušení právních povinností celým svým majetkem.

Posledním atributem definice živnosti je její výkon za účelem dosažení zisku. Není přitom rozhodující, jestli podnikatel zisku dosáhl, ale jen chování podnikatele tak, jako by zisku dosáhnout chtěl.

1.3.3/ Činnosti vyloučené z působnosti živnostenského zákona

Živnost musí být činnost právem dovolená, což prakticky znamená, předmět činnosti není zákonem zakázán nebo vyloučen. Negativní vymezení těchto činností provádí taxativně §3 živnostenského zákona. V zásadě jde o několik skupin činností.

První skupina představuje především takové činnosti, které jsou ze zákona svěřeny státu nebo určeny právnickým osobám. Tak nemůže být živností například činnost státních orgánů, soudů.

Ze živnostenského zákona je vyloučena činnost náležící do režimu autorského zákona a dalších zákonů, které upravují využívání výsledku duševní tvůrčí činnosti autory nebo původci.

Do třetí skupiny patří činnost lékařů, lékárníků, veterinárních lékařů, činnost advokátů a dalších osob. U provozování těchto činností je zapotřebí oprávnění založené zvláštním zákonem, jedná se rovněž o podnikatelskou činnost.

Čtvrtou skupinu tvoří řada činností, které spadají od bankovních aktivit, pojišťovnictví, kapitálových trhů, dále činnosti z oblasti zemědělství, námořní dopravy, z oblasti výchovy a vzdělání, sociálních služeb a také pronájem bytů, nemovitostí a nebytových prostor, který byl v dřívějších úpravách živnostenského zákona specifikován v dnes již zrušeném §4.

1.3.4/ Subjekty oprávněné provozovat živnost

Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, jestliže splní podmínky podnikání stanovené živnostenským zákonem. Zvláštní povolení

vydané státem k provozování živnosti se vyžaduje jen v případech koncesovaných živností (kapitola 2.6.3). Zahraniční osoba, fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky, může podnikat za stejných podmínek i rozsahu jako česká osoba, pokud z tohoto nebo ze zvláštního zákona nevyplývá něco jiného. Bydliště fyzické osoby se zde chápe jako trvalý pobyt na území státu.

Zahraniční osoba, která chce podnikat na území našeho státu na základě živnostenského oprávnění, musí mít pro pobyt na území České republiky povolení, musí o hlášení své živnosti předložit doklad o udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Tato podmínka neplatí při provozování živností prostřednictvím organizační složky, upravené obchodním zákoníkem. Živnostníkem na našem území se může nově také stát fyzická osoba, již byl udělen azyl, a také její rodinní příslušníci mohou provozovat živnost za stejných podmínek jako česká osoba.

1.3.5/ Podmínky provozování živnosti

Splnění zákonných podmínek u všech druhů živnosti dává možnost získání živnostenského oprávnění. Jejich „tvrdost“ je výrazem přístupového režimu státu, jak již bylo rozebráno v bodě 2.2. Jedná se o hmotněprávní předpoklady. Tyto podmínky musí splňovat fyzická osoba, která má kvalifikovaný vztah k podnikatelské činnosti, tedy podnikatel, odpovědný zástupce. Platí, že dodatečná změna okolností spočívající v tom, že daná fyzická osoba přestane tyto předpoklady splňovat, je nebo může být příčinou k pozastavení živnosti nebo dokonce ke zrušení živnostenského oprávnění.

Pokud zmiňuji v souvislosti s živnostenským zákonem „podmínky provozování živnosti“, nemám na mysli podmínky výkonu živnostenského oprávnění, ty označuje živnostenský zákon jako povinnosti při provozování živnosti.

Zákon o živnostenském podnikání dělí podmínky na všeobecné a zvláštní. Význam tohoto rozlišení se v průběhu času měnil, dnes jsou všeobecnými podmínkami označovány jen ty, které se týkají všech živností. Tyto podmínky neplatí jen pro vznik oprávnění, ale musí být zachovány po celou dobu provozování živnosti.

Podmínky všeobecné jsou absolutní podmínky, tedy budou vyžadovány vždy a bez jejich splnění nemůže být podnikání vůbec založeno. Nesplnění kterékoliv z všeobecných podmínek provozování živnosti je u živnosti ohlašovacích obecně důvodem k vydání rozhodnutí, že živnostenské oprávnění ohlášením nevzniklo, u živností koncesovaných je obecně důvodem k zamítnutí žádosti o udělení koncese. Dojde-li ke ztrátě bezúhonnosti nebo způsobilosti k právním úkonům v době provozování živnosti, je tato skutečnost obecně důvodem ke zrušení průkazu živnostenského oprávnění.

Podmínky zvláštní jsou relativní, tedy se nebudou vztahovat ke všem druhům živností. V případě podnikání fyzické osoby lze absenci prvního typu podmínek vyřešit pouze soudně nebo vůbec. U zvláštních podmínek pak jejich nemožnost splnit a dodržet řeší určení odpovědného zástupce.

1.3.6/ Všeobecné podmínky

Ke všeobecným podmínkám řadíme dosažení 18 let věku, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům. Novelou zákon od 1.března 2000 patřila mezi všeobecné podmínky rovněž tzv. bezdlužnost, tedy neexistence daňových nedoplatků, od 1.května 2004 také neexistence nedoplatků na platbách sociálního pojištění. Tato podmínka byla zrušena k 31.října 2007.

Dosažení věku 18 let je kategorickým požadavkem a nezáleží proto na zletilosti. S touto věkovou hranicí je v našich podmínkách spojováno postavení fyzických osob v nejrůznějších právních vztazích. Jelikož lze u nás dosáhnout zletilosti již před dovršením 18 let, a to uzavřením manželství osob mezi

šestnáctým a osmnáctým rokem , je nutno zdůraznit, že v případě této podmínky pro provozování živnosti je rozhodující právě dosažení uvedeného věku, zatímco zletilost je zde třeba chápat jen jako související skutečnost. Nesplnění této podmínky je ošetřeno v živnostenském zákoně, kde se v §12 říká: „ Jménem a na účet fyzické osoby, která z důvodu nedostatku věku nebo rozhodnutí soudu nemá plnou způsobilost k právním úkonům, může být živnost provozována se souhlasem soudu, navrhne-li to její zákonný zástupce. Živnost ohlásí nebo o koncesi požádá jménem zastoupeného zákonný zástupce.“ Se splněním této podmínky bezprostředně souvisí i splnění podmínky druhé, a to způsobilost dané osoby k právním úkonům.

Způsobilost k právním úkonům (schopnost vlastními úkony nabývat práv a povinností) je způsobilost občanskoprávní, která vzniká u fyzických osob nejpozději dosažením 18 let. Věk však není jedinou zárukou způsobilosti, protože osoba může být způsobilosti zcela či částečně zbavena soudně. Tuto situaci řeší rovněž §12 odst.1, kdy živnost ohlásí nebo o koncesi požádá zákonný zástupce a také §58 odst.1 písm.a), který upravuje zrušení živnostenského oprávnění.

Bezúhonnost je samostatně řešena v §6 odst.2., je v živnostenském zákoně chápána jako trestní zachovalost. Její obsah je vymezen negativně. Její splnění či nesplnění se dokazuje výpisem z trestního rejstříku. Posouzení této podmínky není čistě formální záležitostí. Pokud fyzická osoba má ve výpisu z rejstříku trestů uvedeny nějaké údaje o odsouzení, pokud tedy výpis z rejstříku není negativní , je věcí správního uvážení živnostenského úřadu, zda daná podmínka bezúhonnosti je či není splněna. Ve sporných případech je třeba posoudit, zda skutková podstata spáchaného trestného činu, úmyslného či nedbalostního, souvisí s podnikáním nebo s předmětem podnikání, přitom platí, že některé trestné činy spáchané při provozování podnikatelské nebo jiné hospodářské činnosti souvisí s podnikáním jako takovým, tedy s jakýmkoli předmětem podnikání. Pokud je odsouzení zahlazeno, pohlíží se na fyzickou

osobu, jako by odsouzena nebyla a je ji nutno považovat za bezúhonnou. Nedostatek bezúhonnosti nelze žádným způsobem řešit, jako tomu bylo u předchozích dvou podmínek.

Novelou účinnou od 1. března 2000 byla za další všeobecnou podmínku provozování živnosti prohlášena **neexistence daňových nedoplatků**, a to pokud jde o daně, jejichž správcem je finanční úřad, který vydával také potvrzení o absenci dluhů. Tato podmínka byla podle §6 odst.3 písm.d) je relevantní pouze ve vztahu k fyzickým osobám a to znamenalo nerovnost mezi fyzickými a právnickými osobami. Od 1. května 2004 se § 6 odst. 3 rozšířil písmeno e) , které hovoří o nutnosti neexistence nedoplatků na platbách pojistného na sociálním pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Doklad vydávala okresní správa sociálního zabezpečení. Ke zrušení písmene d) a e) došlo úpravou živnostenského zákona k 31.10.2007.

1.3.7/ Zvláštní podmínky

Zvláštní podmínky provozování živnosti upravuje §7 živnostenského zákona. U těchto podmínek jde ve své podstatě o požadavek profesních a jiných kvalifikačních předpokladů. Zvláštní podmínkou upravenou v živnostenském zákoně je odborná a jiná způsobilost. O jiné způsobilosti lze hovořit u některých ohlašovacích živností vázaných a u některých koncesovaných živností, u nichž musí ohlašovatel nebo žadatel doložit, že je subjektem nějakého oprávnění upraveného zvláštními právními předpisy. Odborná způsobilost je požadována u ohlašovacích živností řemeslných, vázaných a u většiny koncesovaných živností. Absenci splnění těchto zvláštních podmínek u podnikatele lze také nahradit ustanovením odpovědného zástupce.

V tomto paragrafu zákona došlo k několika doplněním především v souvislosti s Euronovelou a také v poslední novele v roce 2008, budu tedy věnovat pozornost jednotlivým odstavcům zvlášť.

V prvním odstavci §7 živnostenského zákona se vysvětluje obecně pojem zvláštní podmínky provozování živnosti.

Ustanovení druhého odstavce bylo zařazeno novelou účinnou od 1. května 2004. Jedná se o poněkud problematické, protože má určité rysy přechodného ustanovení, tedy měl by obecně předznamenat to, co by jinak řešila přechodná ustanovení budoucích novel.

§7 odst.2 živnostenského zákona doslovně zní:“V případě změny nebo doplnění požadavků na odbornou způsobilost po vzniku živnostenského oprávnění **se nepožaduje** prokázání praxe u podnikatele, kterému trvá živnostenské oprávnění pro provozování dotčené živnosti, a u osoby, která vykonává funkci odpovědného zástupce pro dotčenou živnost, jestliže ji vykonávala **již před touto změnou**“. Nabízí se otázka, zda doplněním požadavků je myšlena situace, kdy požadavek odborné způsobilosti vzniká v důsledku přerazení dosavadní ohlašovací živnosti volné mezi živnosti přísněji regulované. Podle této definice zákona by tomu tak mělo být. Smysl ustanovení je zřejmý, tedy neměnit podmínky těm, kteří už podnikají, chránit práva nabytá v dobré víře.

Odstavec 3 uvádí:“ Nelze-li odbornou nebo jinou způsobilost prokázat dokladem vydaným jedné fyzické osobě, lze odbornou způsobilost prokázat dokladem vydaným podnikateli příslušným odborným orgánem v souladu se zvláštními předpisy.“Toto ustanovení se vymyká pojetí provozování živnosti jako předpokladů, které musí splňovat určitá osoba. Prakticky může jít o případy, kdy zvláštní předpisy požadují prokázat způsobilost provozovat živnost s ohledem na technické vybavení podnikatelského subjektu a odbornou kvalifikaci zaměstnanců doklady vydávanými orgány státního odborného dozoru nad bezpečností práce (zákon č. 174/1968 Sb.ve znění pozdějších předpisů). Zmíněný doklad nebo oprávnění tedy musí mít pouze fyzická nebo právnická osoba, která hodlá podnikat.

Odstavec 4 §7 živnostenského zákona byl zařazen do daného paragrafu poslední velkou novelou účinnou od 1. července 2008. Dalo by se říci, že došlo k přesunutí níže uvedené podmínky z §22 dřívější úpravy. Upravuje pojem podmínky praxe v oboru, který specifikuje jako výkon odborných činností náležitých do tohoto nebo příbuzného oboru. Příbuznost oboru je zde dána užíváním stejných nebo podobných pracovních postupů a odborných znalostí. Toto ustanovení může vnášet do určení příbuznosti značnou část rozporů a pochyb, nelze vymezit hranici podobnosti pracovních postupů kategoricky. Tuto podmínku praxe v oboru může splňovat samotný podnikatel, jeho odpovědný zástupce, osoba pověřená vedením podniku nebo osoba v pracovněprávním vztahu k podnikateli, která tuto odbornou činnost vykonává.

Odstavec 5 §7 živnostenského zákona uvádí taxativně možnosti, jakým způsobem může podnikatel prokázat odbornou způsobilost, pokud svou činnost vykonával v jiném členském státě Evropské unie. Odstavce 5 je zařazen opět poslední novelou jako předchozí odstavec, ale jeho obsah je zcela nový. Výčet je velmi rozsáhlý, uvádí požadované roky praxe v kombinaci s přesně vymezenými doklady o odbornosti a obecným určením evropských institucí, které tyto doklady vydaly. V závěru se znění odstavce 5 odvolává na §21, který upravuje v soudobém pojetí podává obecnější výčet stupňů a druhů vzdělání než v předešlé úpravě zákona.

Poslední odstavec 6 §7 je ponechán bez zásadních změn. Ukládá podnikateli povinnost zajisti výkon činnosti pouze fyzickými osobami, které splňují požadavky odborné způsobilosti pro činnosti vymezeny v předešlé úpravě nařízením vlády č. 209/2001 Sb.. Dikce zákona v předešlé úpravě nebyl přesná, týkala se totiž pouze profilovaných podnikatelských činností z hlediska ochrany veřejného zájmu (péče o malé děti, provozování solárií, kosmetické služby atd.). V soudobé zákonné úpravě taxativně popsány v příloze č.5 živnostenského zákona. Stanovuje také podnikateli povinnost uchovávat kopie dokladů

prokazujících tuto způsobilost minimálně tři roky a dbát na dodržování zákona č.256/1992Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

1.3.8/ Překážky v provozování živnosti

Překážky v provozování živnosti jsou přesně definovány v §8 živnostenského zákona. Živnost nemůže provozovat osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs ode dne prodeje podniku nebo nabytí právní moci rozhodnutí, kterým soud ukončil provozování podniku. Dále se toto mezení týká nově i osoby, které byl zamítnut insolvenční návrh z titulu nepostačujícího majetku k úhradě nákladů insolvenčního řízení, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí.

Stejná lhůta se vztahuje na osobu, na kterou se vztahuje nařízení o zrušení konkursu, proto, že majetek dlužníka nepostačuje k uspokojení věřitelů. V obou případech může živnostenský úřad tyto překážky prominout, jestliže dlužník prokáže, že u něho jsou splněny předpoklady pro řádné plnění finančních závazků a pro řádné plnění povinnosti podnikatele.

1.3.9/ Institut odpovědného zástupce

Jak již bylo zmíněno výše, jednou z možností, jak splnit všeobecné nebo zvláštní podmínky, je institut odpovědného zástupce. Živnostenský zákon tento termín poprvé uvádí v novelizaci v roce 1996, jelikož povaha všeobecných i zvláštních podmínek provozování živnosti vyžaduje, aby jejich plnění bylo vždy posuzováno ve vztahu k určité konkrétní fyzické osobě. Ustanovení odpovědného zástupce se vždy týká určité konkrétní živnosti.

Vztah mezi podnikatelem a odpovědným zástupcem má čistě soukromoprávní povahu. Činnost odpovědného zástupce přímo souvisí s podnikatelskou činností, odpovědný zástupce se pravidelně účastní na provozování živnosti. Z výše uvedených vět tedy vyplývá, že smluvní vztah mezi

podnikatelem a jeho odpovědným zástupcem musí mít povahu dříve pracovněprávního dnes pouze smluvního.

Náplň činnosti odpovědného zástupce definována v zákoně, tedy že odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů není jasně formulována. Problém může nastat a často i nastává v případě, že postavení zástupce v podniku není takové, aby umožňovalo plnit náplň definice stanovené zákonem. Právem odpovědného zástupce je tedy účastnit se provozu živnosti v takovém rozsahu, aby svou účastí v něm zabezpečil již výše zmiňovaný řádný provoz. Toto právo je zástupci umožněno ze zákona podle §31 odst.1, míra potřeby účasti však není jasně dána a živnostenský úřad ji nemůže posuzovat předem. Povaha postavení odpovědného zástupce signalizuje, že jde o významnou a přitom výrazně odbornou funkci s iniciativními, poradními a kontrolními pravomocemi. Zástupce je povinen i oprávněn nejen usměrňovat činnost pracovníků podnikatele, ale i upozorňovat řídicí orgány podnikatelského subjektu na zjištěné nedostatky, navrhopvat a činit příslušná opatření, do předmětu podnikání samotného zapojen být nemusí, dostačující je organizační postavení. Kvantitativní omezení v odst.1§ 11 se týká nemožnosti působit jako odpovědný zástupce u více jak 4 podnikatelů, v úpravě před novelou 2008 se jednalo o 2 podnikatele. Toto omezení se ovšem vztahuje na počet podnikatelů, nikoliv na počet živností.

Podle § 11 odst.2 platí splnění uvedených podmínek odpovědným zástupcem jako bezvýjimečné. S účinností od 1. května 2004 se nepožaduje, aby odpovědný zástupce měl bydliště na území České republiky a logicky se upustilo i od prokazování znalosti českého či slovenského jazyka u cizích státních příslušníků.

V dalším odstavci jsou požadavky na odpovědného zástupce stanoveny negativně. Vyloučení člena dozorčí rady nebo kontrolního orgánu se týká především akciových společností.

Ustanovení odpovědného zástupce je buď povinné, nebo dobrovolné, jak připouští odst.4, převažuje však obligatorní forma, tedy zástupce pro podnikatele, kteří nesplňují především zvláštní podmínky provozování živnosti. U právnických osob je snaha zajistit pro správný výkon funkce odpovědného zástupce také postavení na vedoucí pozici společnosti omezuje zákon možnost výběru, musí jít o statutární orgán nebo vedoucího organizační složky podniku.

Údaje o odpovědném zástupci se uvádějí již v ohlášení živnosti, riziko nepříznivého posouzení splnění podmínek zvoleným odpovědným zástupcem nese výlučně podnikatel. Jestliže odpovědný zástupce splňuje všechny zákonem stanovené předpoklady, je na jeho schválení právní nárok. Výkon funkce odpovědného zástupce končí ukončením smluvního vztahu ze smlouvy nebo jednostranným ohlášením předem podnikateli. Lhůta pro výraz „předem“ zde není určena. Nelze-li určit den ukončení činnosti z oznámení podnikatele, který má povinnost tuto skutečnost ohlásit živnostenskému úřadu do 15 dnů, činnost zaniká dnem doručení (novela 2008) oznámení o ukončení samotným odpovědným zástupcem na živnostenský úřad.

Nastane-li skutečnost ovlivňující dodržení zákonných podmínek odpovědného zástupce nebo je-li ustanoven nový odpovědný zástupce, je podnikatel povinen toto ohlásit živnostenskému úřadu do 15 dnů. Nedodržení povinnosti podle odst.8 může mít za následek uložení sankcí nebo pozastavení provozování živnosti.

Odst. 9 hovoří o fakultativním ustanovení odpovědného zástupce, který musí rovněž splňovat všechny zákonné předpoklady s výjimkou předchozího odstavce.

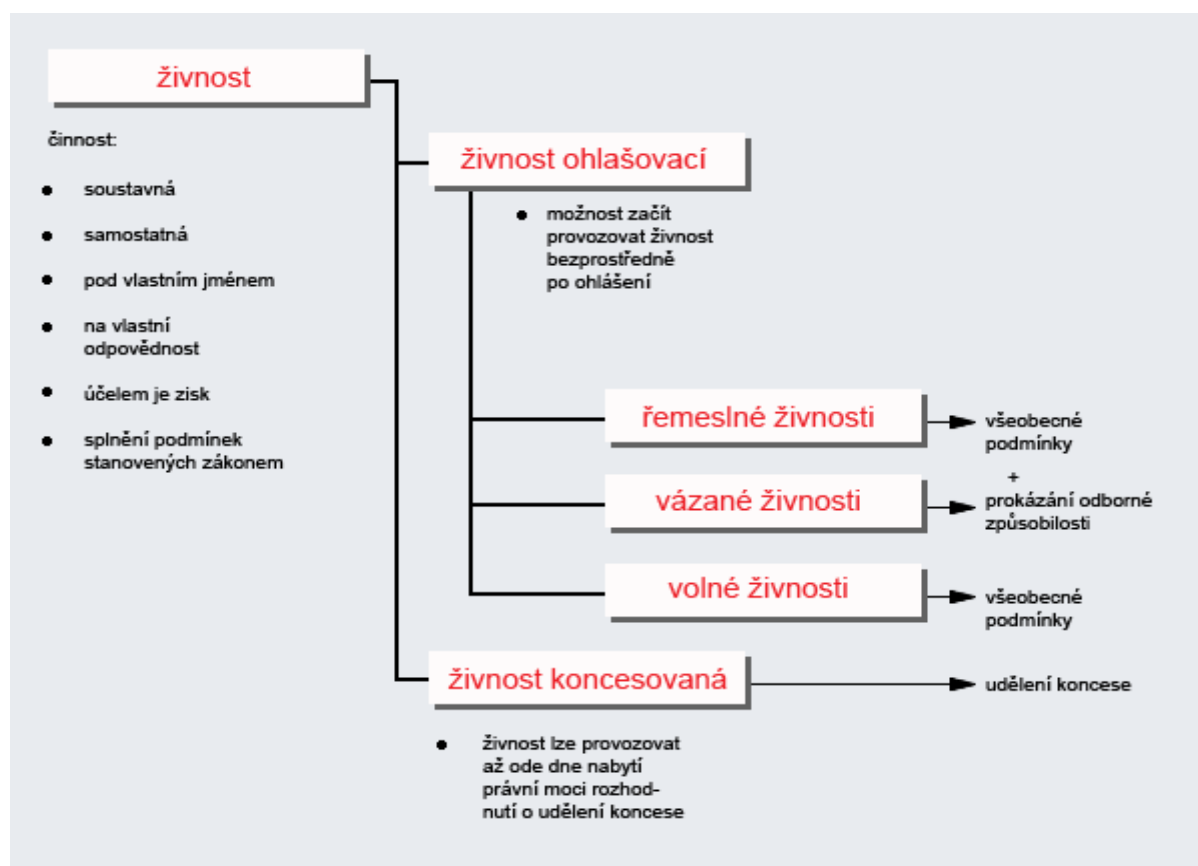
1.3.10/ Dělení živností

Výchozím členěním živností podle živnostenského zákona je rozdílný přístup ke získání oprávnění živnostensky podnikat. Jedná se o živnosti

ohlašovací a koncesované. Ohlašovací pak zákon rozeznává dále volné, vázané a řemeslné. Podmínkou kategorizace živnosti do výše uvedených skupin je rozdílná význam podnikatelských činností z hlediska ochrany veřejného zájmu, přitom významnější měrou je zájem dotčen u živností koncesovaných. Můžeme se v odborných literaturách setkat také s dělením živností podle předmětu podnikání na obchodní, výrobní a poskytující služby.

Volné živnosti a jejich výčet je příloze zákona č.4 byl novelou v roce 2008 změněn a dnes hovoříme o jedné volné živnosti, která v sobě zahrnuje výčet oborů podle výše uvedené přílohy. Pro provozování volné živnosti zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti.

Obr.1 Schéma dělení živností

1.3.11/ Živnosti ohlašovací řemeslné

Živnosti řemeslné jsou uvedeny v příloze zákona č.1, jedná se o taxativní výčet. Jsou ještě dále rozděleny do třech skupin A, B a C. U těchto živností zákon stanovuje prokazování odborné způsobilosti podle § 21 výučním listem, maturitní zkouškou v oboru, diplomem atd. Odvolává se zde na § 7 odst.5 zákona o podnikatelích s členských zemích EU a dokazování odborné způsobilosti mimo naší republiku. Zde živnostenský zákon odkazuje na zákon č.18/2004 Sb. o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU. Liberální krok novely 2008 je zrušení povinné nejčastěji tříleté doby praxe, nutné pro získání živnostenského oprávnění pro řemeslné živnosti. Uznávacím orgánem příslušným k uznání odborné kvalifikace pro všechny obory živností je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Pokud je podmínka odborné způsobilosti splněna jen částečně v důsledku toho, že učební obor nebo obor studia je užší než obor živnosti, je třeba volit částečné vymezení rozsahu předmětu podnikání.

§ 22 živnostenského zákona dále specifikuje způsoby, kterými lze nedostatky z předchozího paragrafu nahradit. I zde poslední novelizace zákona přinesla značné „uvolnění“ podmínek, hovoří se o vzdělání v příbuzném oboru a doložení minimálně jen roční praxe. Pokud podnikatel žádá o povolení řemeslné živnosti a nesplňuje ani podmínku příbuzného oboru, může získat oprávnění, pokud v tomto oboru pracoval již šest let.

1.3.12/ Živnosti ohlašovací vázané

Živnosti vázané jsou živnosti uvedené v příloze č.2 zákona. Výčet je v příloze uveden opět taxativně, ale lze jejich předmět činnosti vymezit i částečně. Požadavky na odbornou způsobilost v této kapitole popíšeme detailně, jelikož právě analyzovaná živnost v praktické části práce je vázanou živností.

Odborná způsobilost je pro vázané živnosti v zásadě upraveny v příloze 2 dvěma způsoby. Odkazem na odbornou způsobilost stanovenou ve zvláštních předpisech nebo pouze úpravou v příloze. Pokud je podmínka odborné způsobilosti plněna jen částečně v důsledku toho, že učební obor nebo obor studia je užší než obor živnosti, je v zásadě třeba volit částečné vymezení rozsahu podnikání. Problémy vznikají tehdy, jestliže zvolený obor vázané živnosti je závislý na existenci určitého průkazu způsobilosti, osvědčení nebo oprávnění a tento průkaz kryje jen částečně rozsah předmětu podnikání. Jestliže omezené nevyplývá přímo z textu druhého sloupce v příloze 2 živnostenského zákona, pak i takový průkaz opravňuje k podnikání v úplném rozsahu předmětu dané živnosti. K této problematice podává vysvětlení i § 28 odst.2, kde se upřesňuje odkaz v příloze č.2 na doklad vydaný zvláštním orgánem podle zvláštních předpisů, tento doklad pak vymezuje předmět podnikání. Požadavky kladené přílohou č.2 lze také splnit absolvováním rekvalifikačního nebo odborného kurzu a praxí. Ustanovení § 24 odst. 2 zákona bylo vloženo novelou k 1. květnu 2004, týká se uznávání odborné způsobilosti státních příslušníků jiných členských zemí EU. Posuzování jejich odborné způsobilosti se po novele 2008 provádí podle již zmiňovaného § 7 odst. 5 a také dle znění zákona o uznávání odborné kvalifikace č.18/2004Sb.

1.3.13/ Živnosti koncesované

Živnosti koncesované jsou uvedené v příloze č.3 zákona, jejich výčet je opět taxativní. Důvodem pro zařazení živností do této skupiny je rizikovost provozování dané podnikatelské činnosti pro život a zdraví, majetková práva druhých nebo pro jinak specifikovanou oblast veřejného zájmu. O udělení koncese rozhoduje z hlediska příslušné odbornosti jiný orgán státní správy než živnostenský úřad. I zde lze vymezit předmět podnikání v oboru živnosti jen částečně stejně jako u vázaných živností. Jak je patrné z formální úpravy přílohy č.3, každá živnost je zde podrobena specifikacím daných ve sloupcích 2 až 5. Ve

druhém sloupci je stanovena odborná způsobilost podobně jako u vázaných živností, ve třetím sloupci se jedná o podmínku tzv. spolehlivost či vyšší bezúhonnosti, která byla dříve (do roku 2000) podmínkou pro všechny koncesované živnosti. Spolehlivost je tradiční neurčitý právní pojem, v podstatě jde o posuzování ve vztahu k předmětu podnikání se zřetelem na ochranu veřejného zájmu. V dnešní úpravě ošetřeno odkazem na § 27 odst. 3. Ve čtvrtém sloupci přílohy č.3 živnostenského zákona je vytýčen orgán, který se vyjadřuje k povolení získání oprávnění. Pátý sloupec pak odkazuje na případný zákon či jinou právní úpravu, kterou je činnost podnikání dále řídí.

Odborná způsobilost koncesovaných živností je upravena § 27. Odstavec 2 tohoto paragrafu byl stejně jako u předchozích typů živnosti přidán po vstupu naší republiky do Evropské unie.

1.3.14/ Živnostenská kontrola a správní delikty

Živnostenskou kontrolu provádějí v rámci své působnosti živnostenské úřady, které sledují plnění povinností stanovené živnostenským zákonem. Při kontrole plnění povinností, které vyplývají podnikateli pro provozování živnosti ze zvláštních předpisů, může živnostenský úřad vyžadovat od podnikatele doklady o splnění těchto povinností. Kontrolní činnost v rámci živnostenské kontroly vykonávají zaměstnanci živnostenských úřadů. Ke kontrole mohou být přizváni zástupci dalších orgánů a osob určených zvláštními právními předpisy. Výkon živnostenské kontroly se řídí zvláštním zákonem č. 570/1991 Sb., zákonem o státní kontrole. Podnikatel je oprávněn přizvat v průběhu kontroly jím zvolenou třetí osobu. Nepřítomnost třetí osoby není důvodem k přerušení kontroly. Živnostenský úřad může rozhodnutím uložit podnikateli odstranění nedostatků zjištěných při provozování živnosti. V rozhodnutí stanoví k odstranění nedostatků přiměřenou lhůtu. Proti rozhodnutí je možno podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí. Odvolání nemá odkladné účinky.

V ustanovení § 61 a § 62 živnostenského zákona jsou specifikovány přestupky a správní delikty, kterých se mohou dopustit fyzické či právnické osoby.

Přestupků se může fyzická osoba dopustit tím, že neohlásí pokračování živnosti po úmrtí podnikatele či neustanoví odpovědného zástupce, také tím, že zahraniční osoba doloží nepravdivé prohlášení o bezúhonnosti. Mezi další možné přestupky pak patří neoprávněné podnikání u všech druhů živností. Za výše zmíněné přestupky může být uložena pokuta v rozmezí od 5000 do 1 000 000 ,- Kč .

Správního deliktu se fyzické či právnické osoby dopustí tím, že nezajistí výkon činnosti odpovědným zástupcem nebo ho včas neoznámí živnostenskému úřadu, dále tím, že se dopustí pochybení v činnostech spojených s provozovnou nebo jiným způsobem jednají v rozporu s povinnostmi podnikatele podle § 31, zahraniční osoby doloží nepravdivé čestné prohlášení o beztrestnosti či osoby podnikající na základě koncese neoznámí změny a doplnění dokladů při žádosti o koncesi. Pokuta za správní delikt se pohybuje ve stejném rozpětí jako u přestupků. Správní delikty v prvním stupni projednávají obecní živnostenské úřady.

2/ Podnikání účetních dle živnostenského zákona

2.1/ Vymezení pojmu „účetní“

Profesi účetního můžeme vnímat v několika rovinách. V nejobecnější rovině se jedná o osobu, která ovládá jazyk, který slouží k dorozumívání v ekonomické praxi. Jako takový může být ovládán pasivně, což spočívá například v pouhém porozumění účetním výkazům, nebo aktivně. Tento druhý stupeň dorozumívání je samozřejmě důkladnější, hlubší a dokonalejší, jde o schopnost nejen zvládnout, ale také ho vyvářet, užívat a modelovat jeho možné podoby. „Činnost účetního

rovněž může být chápán jako praktickou činnost, která spočívá v provádění uspořádaných zápisů o stavu majetkových součástí podniku a jejich pohybu „¹.

Pokud chápeme účetnictví jako nauku (vědní disciplínu), ze vymezit několik jejích vzájemně propojených součástí. „Jedná se o teoretický základ oboru, tj. vymezení základních pojmů a kategorií, teorii účtů , teorii bilancí, teorii oceňování, analýzu účetních forem a teorii účtových systémů“ ². Všechny poznatky, ke kterým účetní teorie dospěla, by měly být vlastní právě osobě profesionála v oblasti účetnictví. Praktickou činností účetního je tento teoretický potenciál pak zpětně ovlivňován. Zastánci „pozitivní teorie účetnictví“, reprezentované výhradně autoritami z USA, dokonce za účetní teorii považují tzv. „dobrou praxi“ ³.

Není tomu dávno, kdy si účetní vystačil po celou dobu svého působení se základy, získanými na obchodních školách či ekonomických fakultách vysokých škol. Situace se za tu dobu radikálně změnila a od profese účetního se požaduje daleko více, protože správně vedené účetnictví je vizitkou každého podnikatelského subjektu a ti, kdo ho zpracovávají musejí být opravdoví odborníci.

Moderní účetní již není pro podnikatele jen specialistou na vedení účetnictví. Dnes je měřítkem kvality českých účetních jejich odborná kvalifikace, profesionalita a nadstandardní služby často deklarované certifikátem odborné způsobilosti.

¹ Pazourek, Josef: Teorie i praxe účetních soustav, I.vyd., Archiv, Praha 1920, str.5

² Janhuba, Miloslav: Místo teorie v univerzitní výuce účetnictví, Účetnictví, r. 1997, č.7, s. 220

³ Janhubová, Jaroslava, katedra finančního účetnictví VŠB v Praze

2.1/ Vymezení oboru Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence

Činnost účetních poradců, vedení účetnictví a daňové evidence je živností vázanou (spadající v živnostenském zákoně do Skupiny 214:Ostatní) a dle přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 469/2000 Sb. o obsahové náplni vázaných živností je jejím obsahem poskytování rad v otázkách vedení účetnictví a daňové evidence v rámci právních předpisů, zejména v otázkách používání účetních metod, vyhotovování účetních dokladů, sestavování účtového rozvrhu, účtování o účetních případech v účetních knihách, sestavování účetní uzávěrky a konsolidované účetní uzávěrky, výroční zprávy a konsolidované výroční zprávy, provádění analýz finanční situace účetních jednotek, jakož i zpracování podkladů (návodu) pro systém vedení účetnictví. Provádění účetních operací dle zvláštního právního předpisu. Vedení daňové evidence.

V dalších částech mé práce se chci zaměřit na dva zásadní časové úseky, a to od obnovení zákona 1. lednu 1992 do 28. února 2000, kdy výše uvedená živnost patřila do kategorie živnosti volných, druhé sledované období od 1. března 2000, kdy se stala živnost účetních živností vázanou, a do 30. června 2008, tedy do doby před poslední významnou novelizací. V tomto druhém časovém intervalu se budu snažit postihnout i mezník vstupu do EU a jeho dopad na daný typ živnosti. Období po 1. červenci 2008 vidím jako příliš krátké a tedy s nízkou validitou zkoumaného jevu.

Jak vyplývá ze zadání diplomové práce, druh živnosti, který jsem si vybrala k podrobnější analýze je podnikání v oblasti účetnictví, jeho vývoj, podmínky, změny . Tedy je nutné si přiblížit v teoretické části, jaká má specifika. Podle soudobé právní úpravy podle 2. sloupce přílohy č.2 živnostenského zákona je jako podmínka odborné způsobilosti vyžadováno vysokoškolské vzdělání a 3 roky praxe v oboru nebo vyšší odborné vzdělání a 5 let praxe v oboru nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou a 5 let praxe v oboru nebo osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou

pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle z Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 5 let praxe v oboru.

2.2/ Vedení účetnictví do 28.2.2000

V období od platnosti živnostenského zákona v naší republice až do 28.2.2000 patřila činnost účetních do kategorie živností volných.

Do této skupiny patřily podle znění tehdejšího zákona všechny živnosti, které nebyly uvedeny v přílohách 1 až 3 tehdejšího živnostenského zákona (vymezení řemeslných, vázaných a koncesovaných živností). Toto ustanovení o živnostech volných mělo spíše instruktivní poslání, zvýrazňovalo ustanovení, podle něhož se prokazování odborné způsobilosti nevyžaduje.

Nebylo se možno spokojit pouhým slovním odlišením od označení jednotlivých živností v přílohách zákona, ale bylo nutné trvat na odlišení věcném, tedy co do obsahu provozované činnosti. Zároveň se jevilo jako rozumné, aby předmět podnikání v živnosti volné byl přiměřeně povaze zamýšlené činnosti co možná způsobem dostatečně určitým, i když zákon sám takový požadavek výslovně nekladal. Pomocně byly využívány odvětvové klasifikace ekonomických činností FSÚ (OKEČ), které navazovaly na Názvosloví ekonomických činností Evropských společenství. Podnikatelé si tak prakticky vytvářeli názvy sami a živnostenský úřad je většinou musel schválit. V této době se mnou provozována živnost jmenovala „vedení účetnictví“.

Tím, že podnikatel v této živnosti nebyl povinen prokazovat odbornou způsobilost, se nic nemění na jeho povinnosti vykonávat živnost a nesímalo z něho odpovědnost za případné nedbalostní delikty. Je třeba si v této souvislosti uvědomit, že vzhledem ke zvoleným kritériím spadala do kategorie volných živností celá řada významných i prestižních činností, například naprostá

většina živností obchodních, celá textilní a oděvní výroba, dřezpracující, keramická, finální výroba chemická i potravinářská.¹

V této době, kdy se činnost účetních stávala stále více a více náročnější, v době, kdy se měnila legislativa, především daňové zákony, v době rozmachu podnikání a vzniku nových forem, bylo zařazení do volných živností problémem především pro nedostatek odbornosti živnostníků. Komory účetních a daňových poradců se tuto situaci na trhu poskytování účetních služeb snažily zlepšit a zvýšit jejich kvalitu zavedením certifikátů prvního, druhého a třetího stupně. Tato osvědčení mohli získat podnikající účetní pro zvýšení své prestiže, pro odlišení na trhu služeb a pro doložení své odbornosti zákazníkům. Dosažení jednotlivých stupňů certifikace bylo dosti náročné a nebylo zákonně nařízeno.

Výše uvedené okolnosti tedy vedly vládu k uzákonění novely živnostenského zákona a k přechodu živnosti volné na vázanou.

2.2/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví od 1.3.2000

Tato živnost patří mezi vázané živnosti od 1. března 2000, do té doby spadala do kategorie živnosti volných pod názvem „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví.“ Název živnosti byl vytvořen spojením dosud diskutované obsahové náplně volné živnosti a vázanou živností „Činnost účetních poradců“, u které byly zákon stanoveny dosti tvrdé zvláštní podmínky v délce praxe, u vysokoškolského vzdělání byla požadována praxe 5 let a u středoškolského dokonce 10 let. Po sloučení tedy došlo k výrazné liberalizaci v oblasti délky praxe.

K provádění kvalifikačních zkoušek nahrazující odbornou způsobilost pro provozování vázaných živností byl stanoven zkušební řád jako příloha č.2 k vyhlášce č. 154/1996 Sb.(zrušena novelou živnostenského zákona č. 130/ 2008

¹ JUDr. Alexej Kohout, Československý živnostenský zákon 1991, Praha 1992

Sb). V tomto prováděcím předpise jsou vytýčena práva a povinnosti komise a jejího předsedy, způsob provádění zkoušky (praktické i teoretické části), metodika hodnocení a práva a povinnosti uchazeče (např. výběr vzdělávacího zařízení).

Obsahovou náplní této činnosti podle živnostenského zákona je poskytování rad v otázkách vedení účetnictví v rámci právních předpisů, zejména v otázkách používání účetních metod, vyhotovování účetních dokladů, sestavování účtového rozvrhu, účtování o účetních případech v účetních knihách, sestavování účetní uzávěrky a konsolidované účetní uzávěrky, výroční zprávy a konsolidované výroční zprávy, provádění analýz finanční situace účetních jednotek, jakož i zpracování podkladů (návodů) pro systém vedení účetnictví. Provádění účetních operací dle zvláštního předpisu.

Zvláštní podmínky pro udělení živnostenského oprávnění této činnosti odpovídají podmínkám uvedených v kapitole 1.3.7.

Podnikatelé, kteří v době nabytí platnosti této právní úpravy živnostenského zákona nesplňovali odbornost nebo délku praxe, měli povinnost ve lhůtě do 1 roku od účinnosti této změny zákona doložit příslušnému živnostenskému úřadu doklady, prokazující splnění zvláštních podmínek. Pokud například z neznalosti této úpravy zákona podnikatel nekontaktoval příslušný živnostenský úřad, zahájila tato instituce na okresní úrovni správní řízení zrušení živnostenského oprávnění, což bylo podnikateli oznámeno písemně a byla mu dána možnost vyjádřit se k předmětu tohoto řízení. Pokud tak podnikatel učinil a vyjádřil souhlas se zrušením živnostenského oprávnění, protože nebyl schopen doložit doklady o zvláštní podmínkách, toto oprávnění bylo živnostenským úřadem zrušeno rozhodnutím. Živnostenský list podnikatel vracet nemusel.

3.3/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.1.2004

Od 1. ledna 2004 začala platit nová právní úprava živnostenského zákona, ve které se změnil název živnosti. Rozšířil se o činnost „vedení daňové evidence“, v důsledku přijetí novely zákona o účetnictví, která rozeznávala účetní soustavy následovně: místo jednoduchého a podvojného účetnictví (živnostenském zákonu pouze účetnictví) účetnictví a daňovou evidenci. Tento nově pojmenovaný druh vázané živnosti nadále zůstává ve skupině 214 přílohy č.2 živnostenského zákona a na změnu názvu upozorňuje pouze přechodné ustanovení zákona. Rovněž zůstává nezměněn text obsahu této živnosti, i když změnou názvu se samozřejmě změnila i obsahová stránka.

Průkaz živnostenského oprávnění, který byl vydán podle dosavadní právní úpravy byl živnostenský úřad povinen do 1. ledna 2006 po projednání s podnikatelem nahradit průkazem živnostenského podnikání podle přílohy č.2 bez správního poplatku.

Zvláštní podmínky, které se týkají vzdělání a praxe zůstávají nezměněny.

3.4/ / Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.5.2004

Od 1.května 2004 takzvaná Euronovela živnostenského zákona stejně jako předchozí vydání začátkem roku neoznačuje činnost účetních v přesném vymezení, i text obsahu zůstává nezměněn.Druh této živnosti zůstává pod skupinou 214 přílohy č.2 živnostenského zákona. Zvláštní podmínky jsou rovněž zachovány ve stejném znění. V souvislosti se vstupem do EU upravily i podmínky pro dokazování odborné kvalifikace, vstoupil v platnost zákon č.18/2004 o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů, které dávaly možnost srovnávat dodržování zvláštních podmínek příslušníky státu EU.

3.5/ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence od 1.7.2008

Obsahová náplň již upravena a doplněna tak, aby odpovídala názvu živnosti, tedy rozšířena o pojem „daňová evidence“, zůstává zařazena pod skupinou 214 přílohy č.2 živnostenského zákona, navíc jsou u každého druhu vázané živnosti specifikovány podmínky získání oprávnění jak je uvedeno v úvodu části 3 této práce v přehledné formě. Provádění kvalifikačních zkoušek se již neděje podle zákona 154/1996(ten byl zrušen) a nahrazuje ho ustanovení samotném živnostenském zákonu. Úprava vždy odkazuje u zvláštních podmínek jednotlivých vázaných živností na právní předpis. Pro sledovanou činnost účetních je podmínka prokazování kvalifikace přímo specifikována v textu přílohy č.2, jak již bylo uvedeno v úvodu části 3 této práce. Pro řemeslné živnosti platí zákon č.179/2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, který upravuje systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, kvalifikace, také pravidla udělování, prodlužování platnosti a odnímání autorizace k ověřování výsledků dalšího vzdělávání nebo působnost orgánů vykonávajících státní správu v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

3.6./ Provádění kvalifikačních zkoušek nahrazujících odbornou způsobilost

pro provozování živnosti

Pro sledované období od vzniku živnostenského práva v naší republice až do poloviny roku 2008 má význam blíže charakterizovat obsah vyhlášek o provádění kvalifikačních zkoušek, o kterých byla zmínka již v předchozí části.

Od platnosti živnostenského zákona se provádění ověření kvalifikace provádělo podle vyhlášky č. 525/1992 Sb., která byla platná do 5. června 1996 a nahradila jí vyhláška 154/1996 Sb. Ta byla zrušena poslední novelou živnostenského zákona v loňském roce.

Účelem první zmiňované vyhláška je stanovení obsahové náplně a způsobu provádění kvalifikační zkoušky, která nahrazuje odbornou způsobilost prokazovanou výučním listem nebo jiným dokladem o řádném ukončení učebního oboru a doklady o vykonání stanovené délky praxe pro výkon živností řemeslných a v rozsahu stanoveném přílohami zákona též pro výkon živnosti vázané a koncesované. Vyhláška dále stanovuje, že zkouška se koná před zkušební komisí ve středních odborných školách a ve středních odborných učilištích. Příslušný orgán státní správy, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, tedy příslušné ministerstvo, zajišťuje vždy pro školní rok uveřejnění vzdělávacího zařízení, ve kterém se zkouška koná, v Obchodním věstníku. Výběr vzdělávacího zařízení, pokud je přitom sám nespravuje, provede tento ústřední orgán státní správy.

Seznam vzdělávacích zařízení pro uchazeče je k dispozici rovněž na příslušných živnostenských úřadech. Členy zkušební komise jmenuje ředitel vzdělávacího zařízení tak, že jedním členem je vždy jmenován zástupce z řad příslušného živnostenského úřadu na návrh tohoto úřadu a je-li zřízeno příslušné živnostenské společenstvo, další člen je jmenován na návrh tohoto společenstva. Obsahová náplň zkoušky vychází z osnov studijního nebo učebního oboru, který je shodný s příslušným oborem živnostenského podnikání. Pro živnost, která není shodná se studijním nebo učebním oborem, je obsahová náplň zkoušky stanovena ze studijního nebo učebního oboru příbuzného. Zkouška se skládá z části teoretické a z části praktické. Teoretická část zkoušky trvá nejdéle 60 minut, praktická část zkoušky trvá nejdéle 240 minut. Hodnocení zkoušky provádějí členové komise, výsledek zkoušky se hodnotí klasifikačním stupněm "prospěl" nebo "neprospěl".

Druhá uváděná vyhláška č.154/1996 Sb. se týkala provádění kvalifikačních zkoušek pouze u řemeslných živností, odbornou způsobilost již nebylo a není možno u vázaných živností nahradit touto zkouškou.

4/ Organizace usnadňující podnikání účetních

Jak již vyplynulo z obsahu předchozích stránek mé práce (kapitola 2.1.), činnost účetních je svým obsahem specifická a vyžaduje značnou míru profesionality a zřejmě i praxe, jedná se o činnost náročnou na rychlost a přesnost získávání nových informací, na jejich správném vyhodnocování a aplikaci do účetní praxe. Pro zlepšení profesně náročných podmínek pro podnikání účetních vznikly organizace a svazy, které se snaží ulehčit a zjednodušit účetním jejich podnikání. Z těchto důvodů vznikl v roce 1969 v Plzni Český svaz účetních a statistiků a v roce 1990 na jeho činnost navázal **Svaz účetních**. Svaz účetních je dobrovolnou, nezávislou profesní organizací s celostátní působností zřízenou v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, která pod tímto názvem od roku 1990 sdružuje účetní, auditory, daňové poradce a ostatní zájemce, kteří souhlasí s programovými zásadami definovanými ve stanovách Svazu a v dalších dokumentech.¹

Členové Svazu účetních se sdružují v sedmnácti základních organizacích na základě územního principu nebo v **Komoře certifikovaných účetních** založené v roce 1999.

Nejvyšším orgánem Svazu účetních je sněm delegátů. Činnost Svazu v období mezi dvěma sněmy řídí Hlavní výbor, který je jeho statutárním orgánem.

Nejvýznamnějším úkolem Svazu v současnosti je přispět k rozvoji a zkvalitnění účetní profese u nás a dosažení její úrovně srovnatelné se zeměmi Evropské unie. Tento cíl je naplňován zejména realizací systému certifikace, vytvořeného ve spolupráci se zahraničními experty a zejména britskou The Association of Chartered Certified Accountants - ACCA. Systém byl zahájen v

¹ www.svaz-ucetnich.eu

závěru roku 1997, tedy v době, kdy byla živnost účetních živností volnou a tato možnost získání certifikace byla velmi vítaná v profesních kruzích (část 2.2).

Kromě projektu certifikace Svaz zajišťuje rozsáhlou a **systematickou vzdělávací a poradenskou činnost.**

Velmi významná je **činnost metodická** zaměřená na řešení konkrétních dílčích problémů v praxi i systematickou práci v oblasti účetní a související legislativy a účetní metodiky. V lednu 1999 byla ustavena Národní účetní rada, která má zejména koordinovat a sjednocovat postup zakladatelů, kterými jsou Svaz účetních, Komora auditorů ČR, Komora daňových poradců ČR a Vysoká škola ekonomická v Praze, v této oblasti.

Svaz účetních je od roku 1998 členem prestižní Mezinárodní federace účetních (International Federation of Accountants - IFAC), se sídlem v New Yorku, která sdružuje národní účetní a auditorské organizace z celého světa a Evropské asociace manažerských účetních (European Management Accountants Association - EMAA), se sídlem v Bonnu, sdružující dále organizace z Německa, Švýcarska a Rakouska. Bezproblémové přijetí za člena obou organizací je dokladem prestiže, ale současně je výrazným závazkem do budoucna při formování uznávané profesní organizace.

4.1/ Mezinárodní organizace sdružující účetní

Svaz účetních je členem prestižní organizace Mezinárodní federace účetních IFAC www.ifac.org a Evropské asociace manažerských účetních EMAA . Svaz účetních je rovněž pořadatelem výstav SFAMEX a vydavatelem několika periodik a odborných publikací, čímž není výčet jeho aktivit ještě zcela vyčerpán. Institut svazu účetních organizuje bezpočet vzdělávacích akcí v oboru, jejichž přehled je možno nalézt na stránkách www.educity.cz

Evropská asociace manažerských účetních EMAA (European Management Accountants Association) www.emaa.de je zastřešující organizací pro národní organizace účetních a hlavních účetních různých států Evropy.

Dalšími organizacemi jsou FEE Fédération des Experts Comptables Européens www.fee.be (Federace odborných evropských účetních), International Accounting Standards Board (IASB) www.iasb.org, součást International Accounting Standards Committee Foundation IASCF; jenom IASB má právo nezávisle ustanovovat účetní normy. Poslední asociací na tomto výčtu je The European Accounting Association EAA (Evropská účetní asociace) <http://www.eaa-online.org/associations/eea/index.asp>¹.

5/ Podmínky podnikání účetních na Bohumínsku

5.1/ Důvod výběru regionu

Pro aplikaci teoretických předpokladů jsem si vybrala oblast Bohumínska, tedy přesněji oblast města Bohumína a města Rychvaldu. Důvodem mého výběru bylo několik skutečností. Nejdůležitějším kritériem byla blízká a pro mě časově dostupná lokalita, bydlím a částečně pracuji ve vybraném místě. Dalším kritériem výběru bylo to, že jsem na Živnostenském úřadě v Bohumíně registrována jako podnikatel a také skutečnost, že právě tímto úřadem mi bylo zrušeno živnostenské oprávnění díky nesplnění zvláštních podmínek v roce 2000.

5.2/ Seznámení s regionem a hlavními údaji

Tato obě města a jejich podnikatelé spadají pod správu živnostenského odboru Městského úřadu v Bohumíně. Do zmiňované oblasti náleží tedy jednotlivé části města Bohumín (Nový Bohumín, Pudlov, Skřečůň, Starý Bohumín, Šunychl, Vrbice, Záblatí) a město Rychvald.

¹ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pruvodci-podnikatele/cinnost-ucetnich-poradcu-op-hk-cr/>

Podle veřejně dostupných údajů Českého statistického úřadu k 31.12.2007 výše zmiňovaná oblast představuje rozlohu 3 104 ha, počet obyvatel žijících na této ploše je 22 914. Z uvedeného počtu obyvatel je evidováno 2602 podnikatelů (fyzických osob) z celkového počtu 3322 podnikatelských subjektů (viz. příloha č.4), z těchto osob podniká v oblasti služeb 327 podnikatelů.

Údaje, uvedeny v příloze č.5 ukazují zastoupení druhů živností v daném regionu. Vázaných živností bylo k 31.12.2008 evidováno na živnostenském odboru Městského úřadu v Bohumíně 275. Z tabulky v příloze č.5 je zřejmé, že vázané živnosti v porovnání s volnými i řemeslnými představují po koncesovaných druhou nejméně zastoupený druh. Toto místo patří vázaným živnostem oprávněně z titulu vymezení zvláštních podmínek podnikání, které jsou jistě na místě pro naplnění odborného obsahu jednotlivých vázaných živností.

Pro další detailnější pohled na podnikání účetních v daném regionu nám slouží následující údaje, které ukazují zastoupení účetních z celkového počtu vázaných živností. Tedy z celkového počtu vázaných živností 275 živnostníků podnikalo k 30.6.2008 na základě živnostenského oprávnění „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence“ celkem **16 osob**.

Pro dodržení sledování vývoje podmínek podnikání účetních je třeba sledovat vývoj počtu druhů živností dle výše uváděných intervalů :

a) Vývoj počtu druhů živností od 1.1.1992 do 28.2.2000

Údaje z tohoto období až do konce roku 2001 nebyly bohužel dostupné k analýze, byly podle informací paní vedoucí živnostenského útvaru vedeny v softwaru, který již není kompatibilní s momentálním systémem celorepublikově používaným na živnostenských úřadech . K fyzickému vyhledávání v archivu nemají přístup neoprávněné osoby, tedy ani takový systém získání informací

z tohoto období nebyl reálný v souladu se zákonem o ochraně osobních dat č.101/2002 Sb.

b) vývoj počtu druhů živností od 1.3.2000 do 1.5.2004

Z tabulky uvedené v příloze č. 6 je patrný nárůst podnikajících osob vyváženým tempem. Podle vývoje počtu podnikatelů dle druhů živností lze říci, že nejvíce osob podnikalo pod oprávněním volné živnosti, řemeslných bylo pak více jak dvojnásobný počet ve srovnání s vázanými. U koncesovaných živností můžeme sledovat také předpokládaný průběh, je jich nejméně, vzhledem k náročností zvláštních podmínek, které musí podnikatel splnit.

V příloze č.6 je označeno i dělení živností provozovaných průmyslovým způsobem, které bylo zrušeno poslední velkou novelou k 30.6.2008.

c) vývoj počtu druhů živností od 1.5.2004 do 30.6.2008

Další sledované období ukazuje na lehký progresivní vývoj sledovaných počtů podnikatelů, jak ukazuje příloha č.7, zlom přichází v posledním roce 2008, kdy se zvětšil počet zahraničních fyzických osob až o 60% proti minulému roku 2007. Tento nárůst lze vysvětlit vstupem České republiky do Schengenského prostoru.

Druhý fakt, který můžeme sledovat ve vývoji je snížení počtu volných živností a nárůst řemeslných živností. Taktéž snížení počtu vázaných živností. Tyto významné výkyvy byly způsobeny legislativní změnou v poslední novele zákona především liberalizací zvláštních podmínek u řemeslných živností.

5.3./ Podmínky podnikání účetních

Jak již bylo zmiňováno v úvodní části práce, podmínky, které musí každý živnostník, tedy i účetní, splňovat jsou všeobecné a zvláštní. Platnost těchto podmínek musí být dodržena po celou dobu podnikání, jejich změny jsou

povinni podnikatelé hlásit, jak bylo uvádí znění živnostenského zákona v §49. Z údajů, které mi poskytnul živnostenský odbor Městského úřadu v Bohumíně, jsem zjistila:

a) všeobecné podmínky:

- bezúhonnost

Tabulka č. 1 - Zrušená ŽO z důvodu ztráty bezúhonnosti
(správní obvod Bohumín a Rychvald)

Typ podnikatele	2003	2004	2005	2006	2007	2008
FO	4	2	1	3	0	5
účetní	0	0	0	0	0	0

(Údaje, prezentovány v tabulce, jsou poskytnuty Živnostenským úřadem v Bohumíně)

Z uvedených údajů je zřejmé, že důvod zrušení živnostenského oprávnění pro nesplnění podmínky bezúhonnosti se mnou sledované živnosti netýká.

- dosažení 18 let

Tuto všeobecnou podmínku uvádím pouze pro úplnost, je jasné, že tato podmínka se během provozování již ohlášené živnosti nemůže nesplnit, pouze rozhodnutím soudu na žádost zákonného zástupce (kapitola 1.3.6)

Pozn. dříve platná všeobecná podmínka „bezdlužnosti“, zmiňovaná v kapitole 1.3.6, zrušena k 31.12.2007, se od té doby ničím neprokazuje, ani živnostenský odbor nemá možnost zjistit při vydávání nového oprávnění k podnikání tuto skutečnost. Vazba živnostenského odboru a příslušných institucí v tomto směru chybí.

b/ zvláštní podmínky

- délka praxe
- potřebný stupeň vzdělání

Údaje o podnikatelích, kterým bylo zrušena činnost z důvodu nesplnění zvláštních podmínek nebylo přes veškerou snahu vedení živnostenského odboru Městského úřadu v Bohumíně zjistit. Systém evidence není nastaven na vyhodnocování starších dat.

Podle informací paní vedoucí živnostenského odboru pokles živnostníků v tomto oboru díky transformaci na vázanou živnost byl způsoben především nedosažení délky praxe, protože jen málokdo by začal podnikat v úzce specifické odbornosti, jako je činnost účetních, aniž by byl ekonomicky vzdělán.

5.4/ Vývoj počtu podnikatelů - účetních

Z následujících údajů vývoje počtu podnikajících osob ve výše uvedené živnosti vyplývá, že v prvním sledovaném období byl počet podnikatelů nejvyšší, v dalším období se snížily velmi značně až na třetinu původního počtu a vstupem do Evropské unie se údaj opět snížil.

Tabulka č. 2 – Počet živnostníků podnikajících jako účetní

Sledované období	Počet živnostníků podnikajících jako účetní
1.1.1992 až 28.2.2000	68
1.3.2000 až 30.4.2004	24
1.5.2004 až 30.6.2008	16

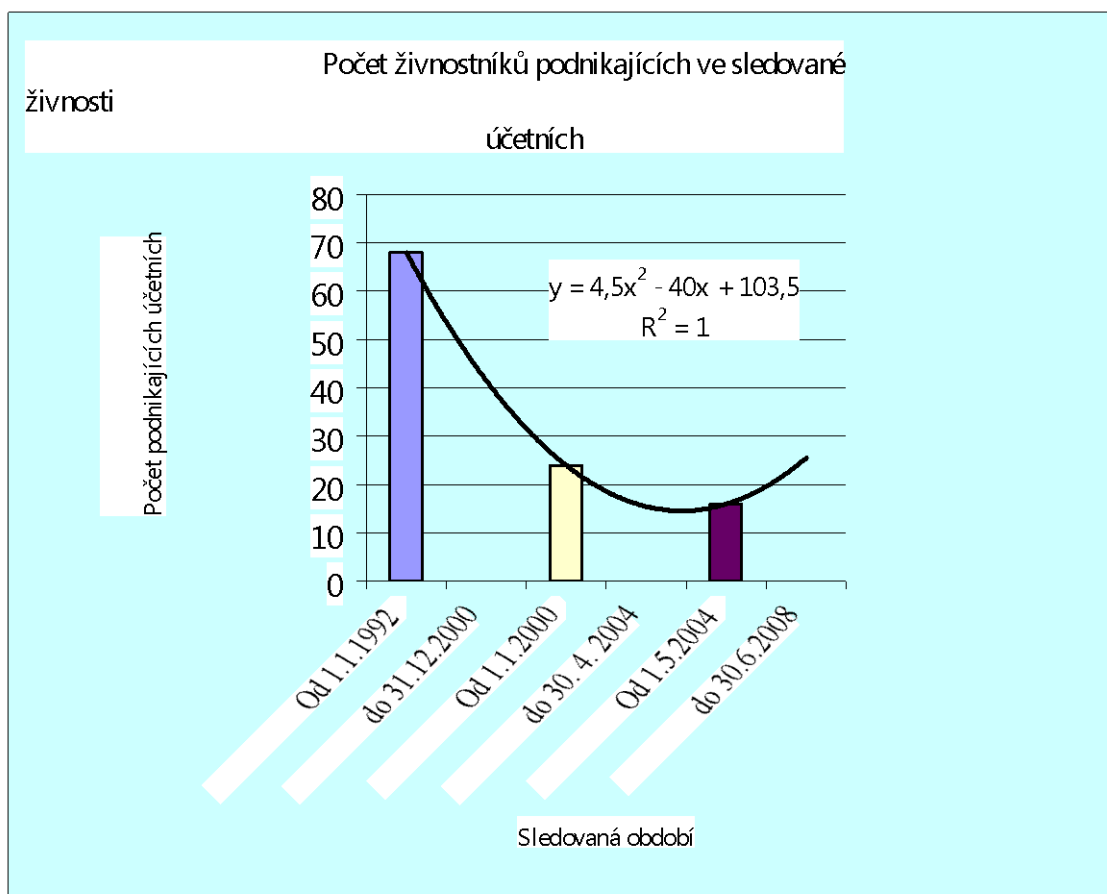
(Údaje, prezentovány v tabulce, jsou poskytnuty Živnostenským úřadem v Bohumíně.)

První období a značný počet podnikatelů ukazuje na fakt, že živnost byla v tomto období v kategorii volných, tedy nebylo potřeba splnění žádných zvláštních podmínek, činností se tedy zabýval každý, koho zajímalo podnikání, čísla a daně a viděl v této práci zdroj své obživy nebo finančního přivýdělku.

Po zařazení činnosti účetních do kategorie vázaných živností, klesl počet podnikatelů téměř o dvě třetiny. Je zřejmé, že tento skok není náhodný, ale zapříčiněný nutností splnění zvláštních podmínek. Z devítiletého období se dá usuzovat, že pro většinu podnikatelů bylo překážkou především odborné vzdělání, protože výkonem této činnosti v předešlém období většina z nich potřebnou praxi již získala. Délka praxe jako zvláštní podmínka byla problémem pro absolventy obchodních škol a vysokoškoláků.

Vstupem do Evropské unie se počet podnikatelů opět snížil, sice už ne tak dramaticky, jak tomu bylo v předešlém období, ale jen o třetinu. Příčinou této změny byly zřejmě legislativní úpravy v oblasti daní a účetnictví, které souvisely s členstvím v EU a také odchod fyzických osob za prací do členských států a přerušení podnikatelské činnosti v ČR.

Výše uvedené údaje potvrzují mou hypotézu, že způsob dokazování zvláštních podmínek získání oprávnění je významným faktorem při získání tohoto oprávnění.

6/ Dotazník a jeho vyhodnocení

6.1/ Zadání dotazníku

Pro praktické podložení svého předpokladu o závislosti mezi změnami podmínek podnikání účetních díky změnám legislativy a mezi jejich počtem jsem se snažila podložit dotazníkem, který obsahuje jedenáct otázek. Jedná se o kombinovanou formu dotazníku, tedy respondenti si mají možnost vybrat jak z nabídnutých odpovědí nebo u některých otázek vyjádřit svůj vlastní názor. Tuto formu jsem volila proto, že odpovědi na otevřené otázky mají větší vypovídací hodnotu a také proto, že jsem předpokládala u svých respondentů vzhledem k jejich druhu podnikatelské činnosti jistou úroveň vyjadřování, které je příliš časově nezátíží. Tuto formu bych nevolila u širší skupiny dotazovaných, kde předem nemohu odhadnout např. úroveň vzdělání, zde by byly zcela na místě pouze jednoduché otázky ve strukturovaném dotazníku.

Dotazník jsem rozeslala částečně prostřednictvím emailu a částečně jsem ho doručila osobně 25 respondentům, v tomto případě účetním, kteří podnikají na základě živnostenského oprávnění.

6.2./ Vyhodnocení dotazníků

Na dotazník odpovědělo 20 respondentů z výše uvedeného počtu 25. Tento dosti vysoký počet reagujících účetních si vysvětluji správným načasováním rozesílání dotazníků po ukončení období pro podání daňového přiznání daně příjmu fyzických osob, jedná se bezesporu o období maximální vytíženosti všech těchto živnostníků.

Vyhodnocení všeobecných údajů o respondentech

nejvyšší dosažené vzdělání	12 (SŠ)	8 (VŠ)		
pohlaví	19 (Ž)	1 (M)		
věk	2 (19-30 let)	12 (31-40 let)	4 (41-50 let)	2 (51let a více)

Vysvětlivky: SŠstředoškolské vzdělání

VŠ.....vysokoškolské vzdělání

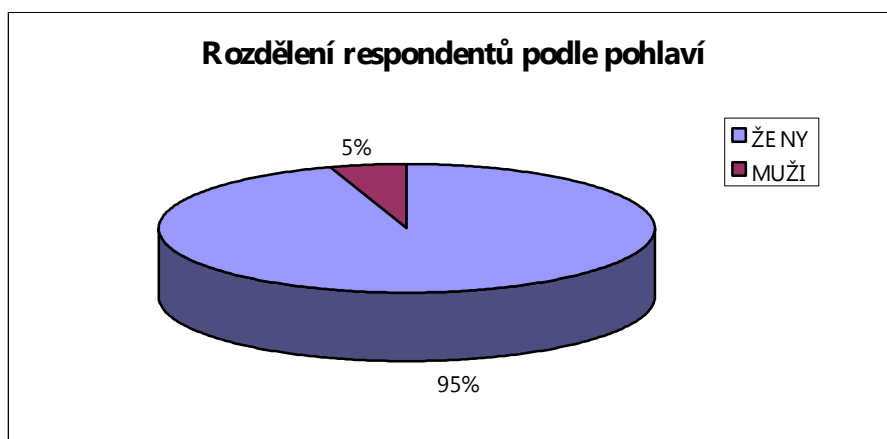
Ž.....dotazovány ženy

M.....dotazování muži.

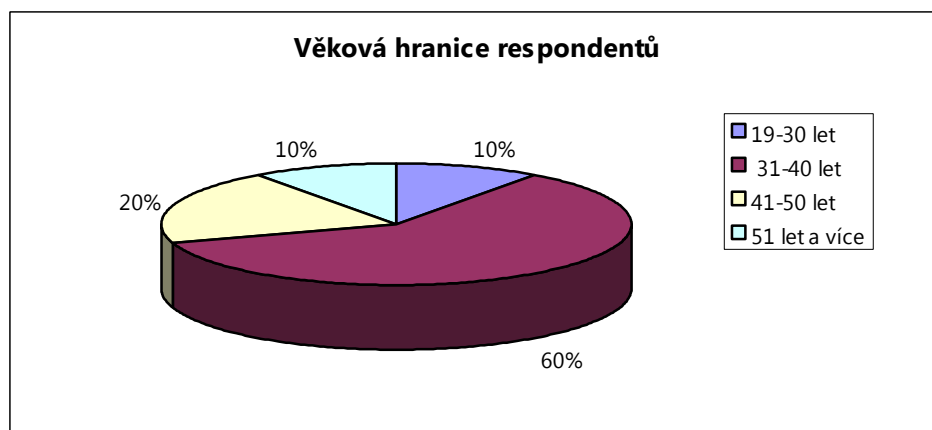
Z výše zjištěných údajů je zřejmé, že činnost účetních na základě živnostenského oprávnění provádějí z větší části středoškolsky vzdělání lidé. Domnívám se na základě vlastních zkušeností z praxe, že ekonomicky vzdělání vysokoškoláci pracují v závislé činnosti nebo jako daňoví či finanční poradci, práce na živnostenské oprávnění toho druhu není zdrojem jejich hlavního příjmu.

Z dotázaných podnikatelů představují většinu ženy. Tento fakt jsem očekávala, protože tento druh práce vyžaduje pečlivost, trpělivost, důslednost a nese s sebou jistý stereotyp vykonávaných činností. Taková „papírová práce“ je tedy vždy vhodnější pro ženy. Tento fakt je alespoň širokou veřejností takto chápán.

Nejčastější věková hranice respondentů je v rozpětí 31 až 40 let, tedy se jedná zřejmě o ženy, podnikatelky, které mají již zkušeností profesní i životní, vysoký pracovní potenciál, který již není ovlivňován příliš péčí o rodinu.

Vyhodnocení jednotlivých otázek

Otázka č.1/ Kolik let podnikáte v tomto oboru?

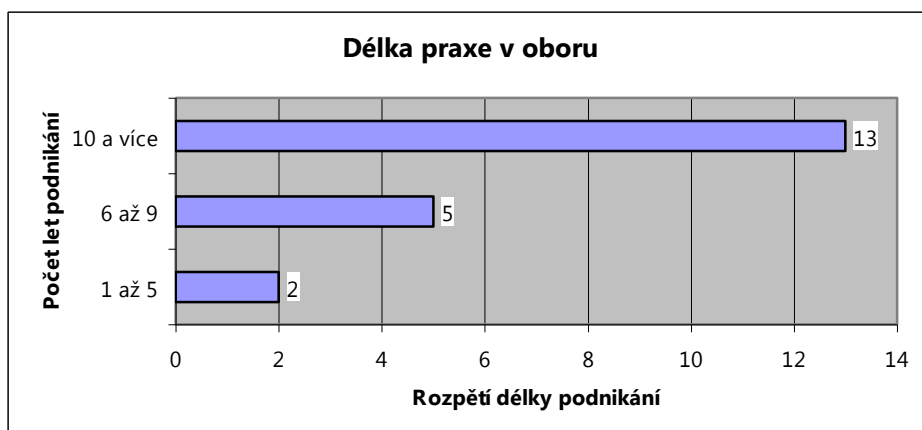
Na tuto otázku odpovědělo všech 25 respondentů, nabízené rozmezí bylo dostačující, nemuseli dlouze přemýšlet nebo dokonce vyhledávat data ve svých živnostenských listech. Zvolená rozmezí nebyla vybrána náhodně, ale tak, aby dotazování svým zařazením korespondovali s obdobími změn v živnostenském zákoně.

Odpovědi:

Počet let podnikání	Počet odpovědí
1 až 5	2
6 až 9	5
10 a více	13

Analýza odpovědí:

Nejvíce dotazovaných respondentů svou činnost provádělo deset a více let, což odpovídá i četnosti věkového složení, uvedeného ve všeobecných údajích dotazníků. Tento fakt je i příznivý pro vývoj a zkoumání v dalších otázkách, protože můžeme předpokládat, že se změna kategorizace v tomto oboru projevila právě u podnikajících více jak deset let.

Otázka č.2/ Při ohlašování své živnosti jste splnění zvláštních podmínek – odbornost - doložil(a):

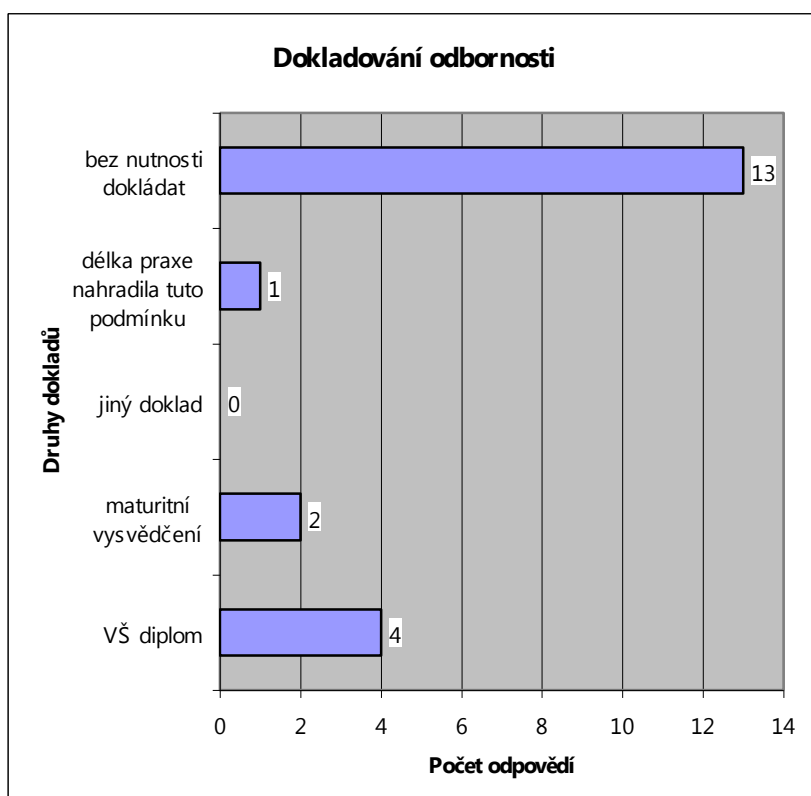
Na tuto otázku odpovědělo opět 20 respondentů, jejich odpovědi však nebyly jednoznačné a 3 dotazovaní odpověděli dvěmi možnostmi. Tato situace zřejmě vyplynula ze skutečnosti, že živnostníci předkládali při ohlášení doklady, které nebyly nezbytné pro ohlášení živnosti, zvláště pak v době, kdy byla tato živnost v kategorií volných. Pro vyhodnocení jsem u sporných třech případů vybrala odpověď, která odpovídala nárokům kladených v daném období na žadatele.

Odpovědi:

Doklad pro doložení odbornosti	Počet odpovědí
VŠ diplom	6
maturitní vysvědčení	3
jiný doklad	0
délka praxe nahradila tuto podmínku	1
bez nutnosti dokládat	13

Analýza odpovědí:

Z odpovědí respondentů vyplývá, že třináct dotazovaných ohlašovalo svou živnost před její kategorizací do živností vázaných, tedy těchto třináct živnostníků získalo živnostenské oprávnění před rokem 1999 nebo během něho. Tato skutečnost se opět dala očekávat vzhledem k odpovědím na první otázku. U jednoho dotazovaného nahradila podmínku odbornosti délka praxe (min. 6 let), zbylí dotazovaní dokládali běžným způsobem.

Otázka č.3/ Pokud jste při ohlašování své živnosti musela dokládat splnění zvláštních podmínek – délku praxe, pak jste ji doložil(a):

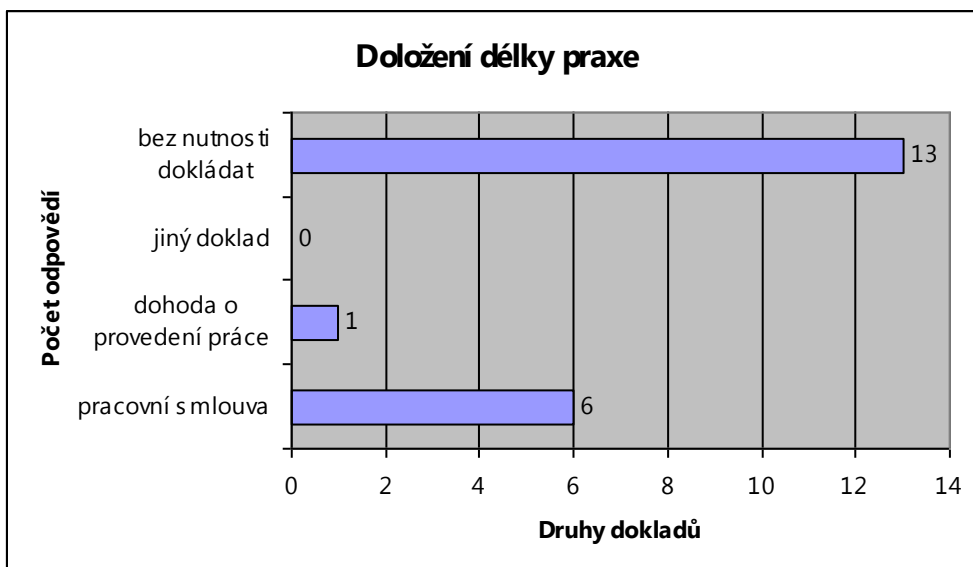
Na otázku č.3 odpověděli opět všichni dotazovaní. Podle vývoje odpovědí na předchozí dvě otázky se dalo předpokládat, že 13 respondentů nemuselo svou praxi dokazovat z titulu živnosti volné, jednoznačnost jejich odpovědí byla opět narušena, stejně jako v předchozím případě, dva z třinácti

dotazovaných vybralo dvě odpovědi. Další skupina šesti respondentů předkládala při ohlášení své živnosti pracovní smlouvu a jedna dotazovaná dohody o provedení práce.

Doklad pro doložení délky praxe	Počet odpovědí
pracovní smlouva	6
dohoda o provedení práce	1
jiný doklad	0
bez nutnosti dokládat	13

Analýza odpovědí:

Z výsledků odpovědi je zřejmé, že opět 13 dotazovaných zahrlo poslední možnost, jelikož patřili při svém ohlašování do kategorie volných živností. Šest respondentů předkládalo pracovní smlouvu nebo podobné potvrzení zaměstnavatele (zápočtový list, prohlášení), že činnost byla vykonávána po potřebnou dobu jako závislá činnost. Jedné z podnikatelek stačilo doložit dohody o provedení práce.

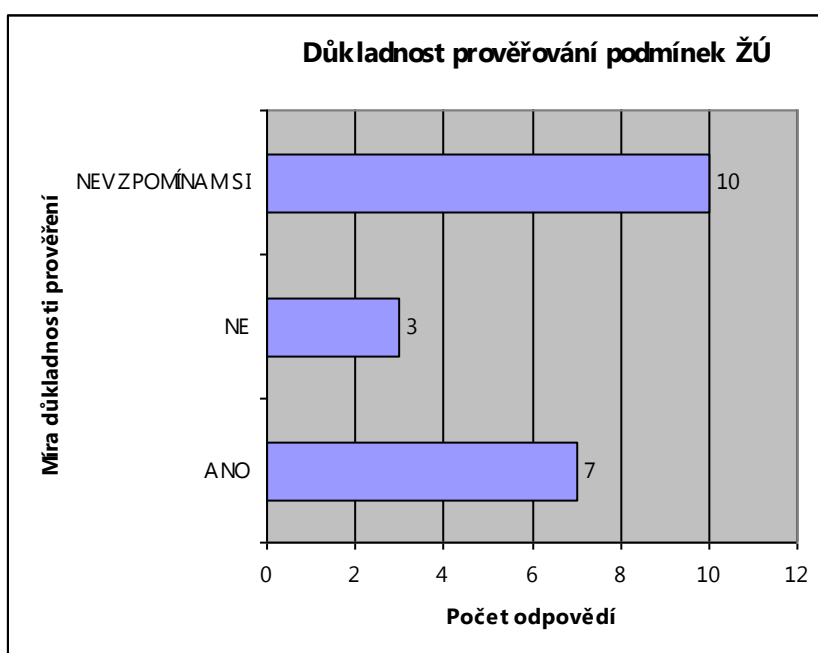
Otázka č.4/ Považovali jste způsob prověřování výše uvedených podmínek ze strany živnostenského úřadu za důkladný?

Na otázku č.4 odpovědělo opět všech 20 zúčastněných respondentů. Deset dotázaných si na důkladnost zaměstnanců živnostenského úřadu nevzpomínalo, dalších sedm považovalo prověřování podmínek získání živnostenského oprávnění za dostačující a tři dotázaní tuto skutečnost nepotvrdili.

Důkladnost prověřování podmínek ŽÚ	Počet odpovědí
ANO	7
NE	3
NEVZPOMÍNÁM SI	10

Analýza odpovědí:

Největší počet dotázaných si na důkladnost prověřování zvláštních podmínek nepamatuje, tento fakt je opět vyvoditelný z velkého počtu dotazovaných, kteří živnost ohlašovali před více jak deseti lety. Sedm podnikatelů považovalo práci zaměstnanců živnostenských úřadů za důkladnou a tři dotazovaní odpověděli negativně. Jednalo se (jak lze pozorovat v přílohách na jednotlivých dotaznících) o živnostníky, kteří svou praxi dokazovali předložením dohod nebo nemuseli předkládat vůbec žádné doklady. V tomto případě zde může hrát roli i zažitá averze některých podnikatelů vůči úředníkům a byrokracii vůbec.

Otázka č.5/ Dotkla se Vás změna v kategorizaci živnosti účetních z volné na vázanou platná od 1.3.2000?

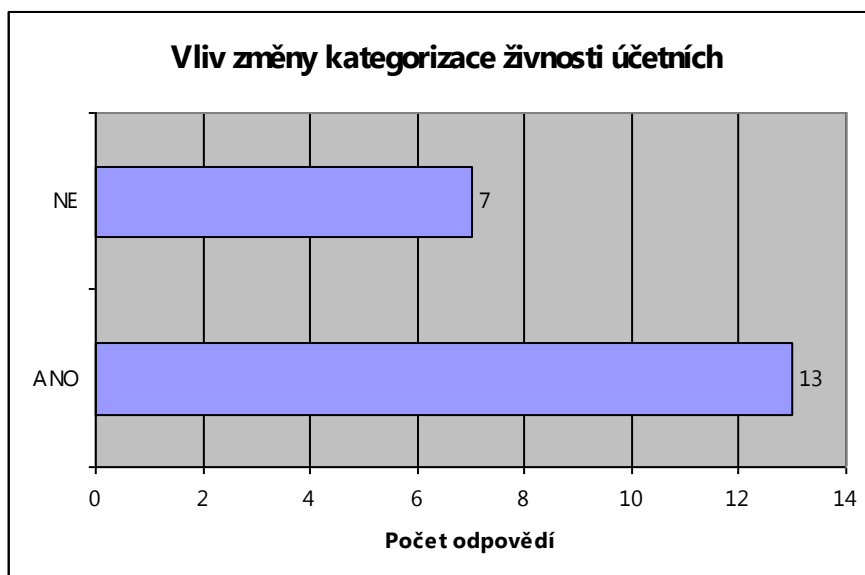
Odpověď na tuto otázku se také zúčastnili všichni podnikatelé. Tedy z dvaceti dotazovaných se třinácti dotazovaných dotkla zákonná úprava ve

změně kategorizace živnosti účetních. Sedm z respondentů tuto změnu nepozorovalo.

Dopad změny živnosti z volné na vázanou	Počet odpovědí
ANO	13
NE	7

Analýza odpovědí:

Tato otázka opět potvrdila, že podnikatelé, kteří provádějí činnost déle jak deset let, byli změnou kategorizace jejich živnosti samozřejmě ovlivněni, jednoznačnost jejich odpovědi dokazuje, že se jim tento fakt vryl do paměti intenzivněji, než proces ohlášení živnosti. Tato otázka se mohla zdát zbytečná, na počet kladných odpovědí se dalo usuzovat již z první otázky tohoto dotazníku. Pomineme-li fakt zjištění jednoznačnosti a přesnosti odpovědi, byla tato otázka nutná k uvedení otázky následující a „nasměrování“ dotazovaných.

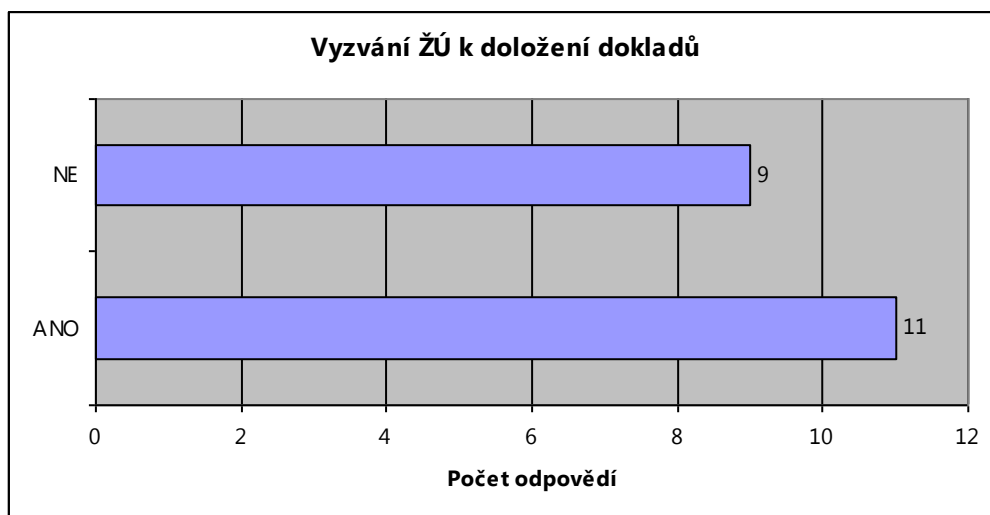
Otázka č.6/ Byli jste vyzváni příslušným živnostenským úřadem k doložení dokladů o odbornosti nebo o délce praxe?

Na otázku o vyzvání živnostenským úřadem, aby podnikatelé doložili doklady, které dokazovaly splnění zvláštních podmínek, odpovědělo 11 dotazovaných kladně a 9 záporně.

Vyzvání ŽÚ k doložení dokladů	Počet odpovědí
ANO	11
NE	9

Analýza odpovědí:

Při pohledu na předchozí vývoj odpovědí musím konstatovat, že v tomto případě se má očekávání liší od skutečnosti. Ze třinácti podnikatelů, kterých se dotkla změna kategorizace pouze 11 bylo vyzváno k doložení dokladů, zbývajících dva odpověděli záporně s dovětkem o soudním oznámení. Bude se patrně jednat o situaci, kdy živnostníci nepostřehli změnu v legislativě a nereagovali v určené lhůtě tak, jak jim nařizuje zákon prostřednictvím živnostenských úřadů. Zbýlý počet respondentů nebyl vyzván k doložení ze zřejmých důvodů, vyplývajících z předešlé otázky.

zvláštních

Otázka č.7/ Bylo Vám během Vašeho podnikání na základě nesplnění

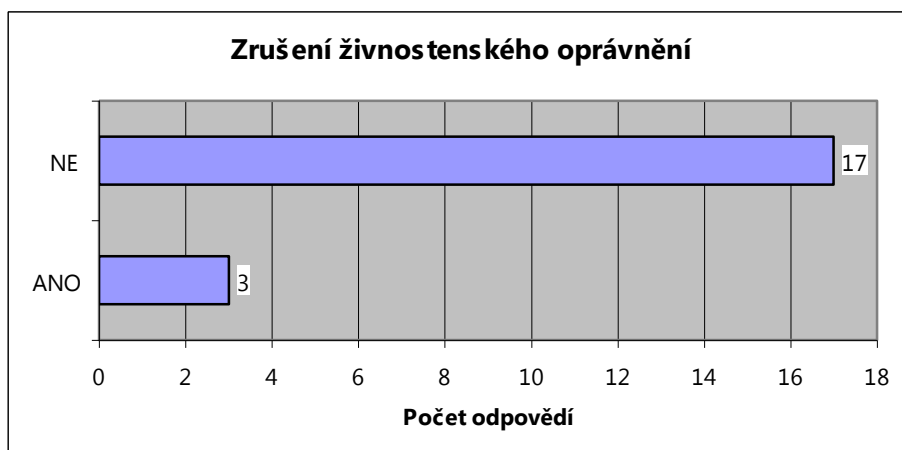
podmínek zrušeno živnostenské oprávnění?

Na tuto otázku odpovídalo opět 20 dotazovaných. Sedmnácti podnikatelům nebylo zrušeno živnostenské oprávnění, tři z dotazovaných museli v roce 2000 svou činnost ukončit.

Zrušeno živnostenské oprávnění	Počet odpovědí
ANO	3
NE	17

Analýza odpovědí:

Většině respondentů nebylo zrušeno živnostenské oprávnění z titulu nesplnění zvláštních podmínek, tedy po legislativní změně 1.3.2000 doložili potřebné doklady. Třem z dotázaných bylo živnostenské oprávnění zrušeno, dva z nich uvedli dobu opětovného ohlášení živnosti, tedy při pozdějším ohlášení byli schopni chybějící doklady doložit (viz.dotazníky v příloze).

Otázka č.8/ Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ANO, pak prosím zvolte

jednu

z vyjmenovaných skutečností, která specifikuje důvod zrušení

živnostenského oprávnění , pokud jste v předchozí otázce odpověděli

NE, pak na

tuto otázku neodpovídejte.

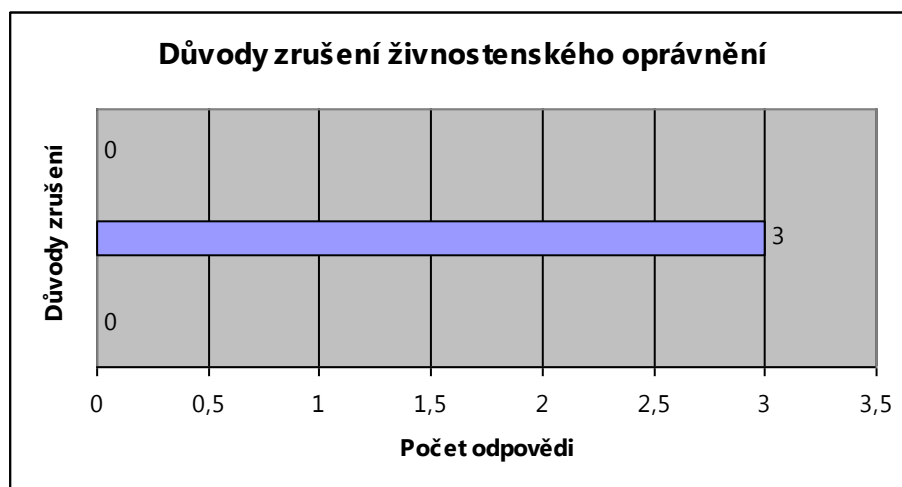
Otázka číslo 8 se týkala pouze těch živnostníků, kteří odpověděli v předchozí otázce ANO, tedy tři dotázaní a byl zjišťováno, z jakého důvodu podnikatelům bylo zrušeno živnostenské oprávnění. Ve všech třech případech došlo ke zrušení živnostenského oprávnění z důvodu nesplnění minimální délky praxe.

Důvod zrušení živnostenského oprávnění	Počet odpovědí
nesplnění odbornosti	0

nesplnění délky praxe	3
jiná skutečnost	0

Analýza odpovědí:

Dá se předpokládat, že všichni tři podnikatelé začali opět podnikat, protože dotazník byl určen právě podnikajícím účetním, tedy podmínku délky praxe doložili zřejmě o několik let později.

Otázka č.9/ Co si myslíte o zařazení živnosti účetních do kategorie vázaných?

Na tuto otázku odpovědělo všech 20 respondentů. Sedm dotázaných se domnívá, že změna v kategorizaci živnosti je zbytečná zákonná úprava a nezaručuje odborné provádění účetní praxe. Tři dotazovaní zastávají názor, že změnou druhu živnosti a stanovením minimální délky praxe se znemožňuje podnikání mladým lidem. Šest podnikatelů se přiklání opětovně ke zbytečnosti této úpravy, protože délka praxe je snadno doložitelná. Zbylí čtyři živnostníci jsou zastánci úpravy, protože povaha a náročnost živnosti účetních takovéto omezení potřebuje.

Názor účetních na zařazení živnosti do vázaných	Počet odpovědí
Zbytečná úprava, nezaručuje odbornost	7
Zbytečná úprava, překážka délky praxe pro mladé	3
Zbytečná úprava, délka praxe je snadno doložitelná	6
Nutná úprava, náročnost živnosti ji potřebuje	4

Analýza odpovědí:

Z doložených odpovědí vyplývá, že podnikatelé nejsou příznivci změny kategorizace živnosti, přinejmenším ji nepovažují ani za důležitou. Nemyslí si, že by zařazení změnilo úroveň podnikání a napomohlo ke kvalitnějšímu poskytování služeb účetních. Pouze pětina dotázaných je zastáncem této změny.

Otázka č.10/ Domníváte se, že zařazení podnikání účetních do kategorie řemeslných živností bez nutnosti doložit délku praxe by vedlo k nárůstu podnikatelů v tomto oboru i nyní?

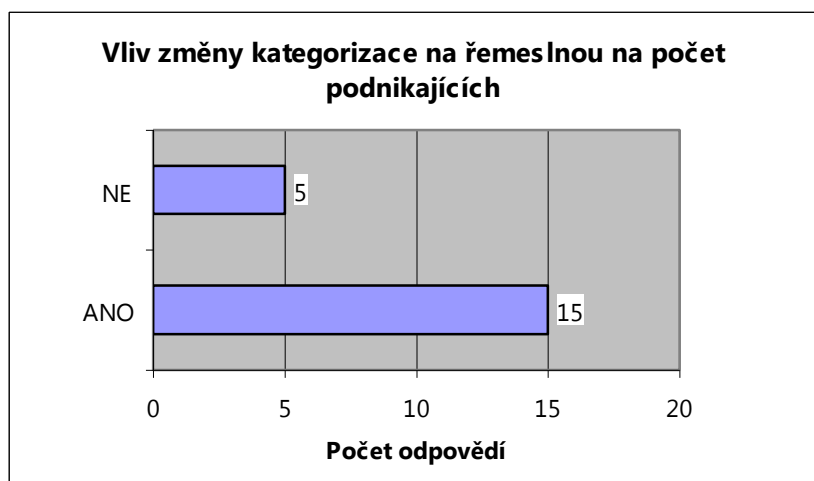
Na otázku číslo deset odpovídalo všech dvacet dotázaných. Patnáct respondentů si myslí, že zařazení živnosti účetních do kategorie řemeslných by vedlo k nárůstu počtu podnikatelů v tomto oboru, pět dotázaných odpovědělo NE.

Vliv zařazení živnosti do kategorie	Počet odpovědí
-------------------------------------	----------------

řemeslných	
ANO	15
NE	5

Analýza odpovědí:

Pohled podnikatelů na bariéru, která se vytvořila zařazením živnosti do kategorie vázaných, lze charakterizovat jako velmi významnou. Podle většiny dotázaných by se zvětšil počet živnostníků, kteří podnikají v této oblasti. Tedy vyžadovaná délka praxe pro účetní se zdá být respondentům velmi limitující podmínkou a domnívají se, že její zrušení zařazením živnosti do kategorie řemeslných by vedlo k nárůstu podnikajících.

Otázka č.11/ Měla by se podle Vašeho názoru odbornost a znalost aktuální legislativy u činnosti účetních prověřovat hlouběji, např. formou pravidelných prověřovacích zkoušek?

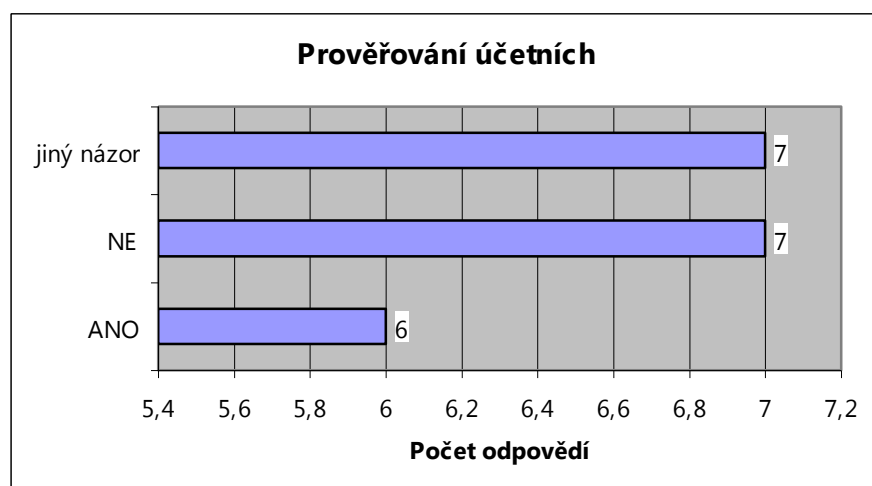
Na tuto otázku odpovědělo všech dvacet živnostníků, otázka byla položena otevřenou formou, tedy dávala respondentům možnost se vyjádřit podrobněji, tuto možnost využili všichni dotazovaní. Jejich odpovědi byly pro mě dosti překvapivé, z některých bylo cítit i jisté rozhořčení na podmínkami jejich práce.

S hlubším prověřováním souhlasí šest dotázaných, opak si myslí sedm účetních a zbylých sedm mělo jiný názor.

Pravidelné prověrky odbornosti účetních	Počet odpovědí
ANO	6
NE	7
jiný názor	7

Analýza odpovědí:

Po přechtení volných odpovědí podnikatelů je zřejmé, že pouze šest z dotázaných by souhlasilo s pravidelným hlubším prověřováním znalostí účetních, jedna z podnikatelek si dokonce myslí, že by tato úprava donutila účetní seznamovat se s novinkami. Zbylých čtrnáct respondentů je proti nařízenému prověřování, sedm z nich se domnívá, že by se jednalo jen o zbytečné byrokratické opatření, kvalifikace účetních je dána jejich osobní snahou a přístupem k novým informacím. Zbylých sedm dotázaných by preferovalo certifikace nebo podobná osvědčení, zaměřená na mezinárodní či jinak specializovanou oblast účetnictví, podle respondentů hodně záleží na kvalitním školení.

7/ Komplexní zhodnocení získaných informací o podmínkách podnikání účetních

Podnikání na základě živnostenského oprávnění zůstává často médií i veřejností opomíjeno a je stavěno do pozadí ekonomického dění. Právě podpora drobného a středního podnikání ze strany státu úpravou legislativy, zjednodušením daňových zákonů, harmonizací s ostatními státy Evropské unie by tento druh podnikání podpořil, protože se jedná o důležitou základnu hospodářského dění a ekonomických činností každého rozvinutého státu s tržní strukturou.

Podnikání účetních tvoří malý zlomek ekonomických aktivit drobných podnikatelů. Podmínky jejich podnikání jsou upraveny živnostenským zákonem, který prošel od svého vzniku množstvím změn (kapitola 1.1). Tyto změny se dotkly i podnikajících účetních. Především změna zařazení živnosti účetních z kategorie volných do vázaných v roce 2000 na změnu podmínek podnikání největší vliv. Podle mého názoru jsou důvody, které k této změně vedly, pochopitelné. Jednalo se o rostoucí nároky na odbornost a profesionalitu požadovanou po účetních ze strany podnikatelů – účetních jednotek, také se zvyšovaly a především často měnily administrativní požadavky ze strany státních institucí (finančních úřadů, správ sociálního zabezpečení, zdravotních pojišťoven atd.), z ručního zpracování se velmi rychle přecházelo na zpracování elektronické, zvyšovaly se obraty podnikajících subjektů, rozšiřovaly se právní formy podnikání a také se rozvinul obchod se zahraničím. Tyto všechny vlivy způsobily, že účetním již nestačila znalost rutinních činností, úhledné písmo a pečlivost. Ti, kteří se chtěli v oboru udržet, byli sami nuceni vyhledávat aktivně další formy vzdělávání, účastnit se školení a kurzů jak s účetní a daňovou tematikou, tak zaměřeny na ovládání účetního softwaru a také se staly pro mnohé nezbytností jazykové kurzy. Z výše uvedených faktů vyplynula po zhruba osmi letech nutnost změny

legislativy a stanovení vyšších nároků na tento obor podnikání zařazením do živnosti vázaných.

7.1/ Zkušenosti s ohlášením vlastního podnikání

Sama jsem začala v tomto oboru podnikat v červenci roku 1999 s minimálními praktickými znalostmi, které se omezovaly v té době na jednoduché účetnictví. V té době jsem se nemohla obejít bez rad a pomoci daňového poradce, i když jsem byla vzdělána v ekonomické oblasti. Za pár měsíců se oblast jednoduchého účetnictví dala zvládnout bez problémů. Díky změně živnostenského zákona v březnu 2000 jsem byla povinna předložit místnímu živnostenskému úřadu doklady, které dokazovaly splnění zvláštních podmínek. V té době jsem splňovala pouze podmínku odbornosti, potřebná délka praxe 3 roky v mém případě splněna být nemohla. Živnostenské oprávnění mi bylo tedy rozhodnutím okresního živnostenského úřadu zrušeno v roce 2001.

Účetní praxi jsem nadále příležitostně vykonávala pro drobné podnikatele, kterým jsem vedla jednoduché účetnictví, později daňovou evidenci formou závislé činnosti, nejčastěji formou dohod o provedení práce.

V únoru 2005 se mi naskytla příležitost vést účetnictví i právnickým osobám a opět se živnostenský list stal nutností. Znovu jsem ohlásila živnost, odbornost jsem doložila dokladem o vysokoškolském vzdělání, pro doložení praxe překvapivě stačil součet měsíců, kdy jsem podnikala na živnostenský list a doby, kdy jsem pracovala na dohody o provedení práce. Doložila jsem i doklad o absenci daňových nedoplatků a nedoplatků na sociálním pojištění a opět jsem patřila do kategorie živnostníků.

7.2/ Délka praxe jako zvláštní podmínka pro živnost účetních

Myslím si, a potvrzují to i odpovědi respondentů, že doložení délky praxe ve formě, jak jsem se s ním seznámila osobně, není důkladný a pokud má být chápán jako zvláštní podmínka k získání živnostenského oprávnění, pak by se měl změnit

i způsob jejího prověřování. Z mé zkušenosti vím, že podobně „lehce“ dokazovali svou délku praxe také mí kolegové, mnohým stačilo potvrzení zaměstnavatele, nejčastěji fyzické osoby z oboru účetnictví, o jehož pravdivosti lze vážně pochybovat. V kompetencích pracovníků živnostenských úřadů není hlubší prověřování platnosti doložených dokladů, vazby na ostatní instituce také scházejí (kapitola 5.3). Domnívám se tedy, že by v této oblasti byla nutná změna prováděcího předpisu při posuzování délky praxe (minimálně ověření existence podnikatele a pravdivost pracovněprávního vztahu ohlašovatele a zaměstnavatele) nebo zrušení této podmínky praxe vůbec a její kompenzace přísnějšími podmínkami pro odbornost.

Konstatování a úvahy uvedené v předchozím odstavci potvrzují také odpovědi respondentů v dotaznících. Nepřekvapil mě fakt, že většina dotázaných účetních považuje za „jednoduché“ dokládat délku praxe při ohlašování živnosti a tedy, že tato zvláštní podmínka opravdu nepřispívá k zajištění profesionality v této profesi.

Existence podmínky délky praxe znemožňuje absolventům s odborným vzděláním podnikat hned po ukončení vzdělání. Tento fakt si uvědomovali i dotazovaní a někteří ho dokonce považovali za důvod, proč živnost účetních vyřadit z živnosti vázaných. Ze své patnáctileté zkušenosti středoškolského učitele účetnictví mohu konstatovat, že většina absolventů středních škol rozhodně není připravena profesně správně a samostatně vést účetnictví. Tímto tvrzením samozřejmě nechci snižovat úroveň studentů či úroveň výuky účetnictví na středních školách, ale způsob výuky daný učebními osnovami, hodinová dotace a možnosti ve výuce jsou omezené a kvalitní středoškolská teorie v tomto oboru praxi nahradit nemůže.

Pokud by se tedy podnikání účetních přesunulo například do kategorie řemeslných, pak by podle stávající úpravy nebylo doložení praxe nutné a podle většiny dotazovaných by tato změna vedla k nárůstu podnikatelů v tomto oboru.

Svým názorem se přikláním k většině respondentů, do podnikání v oboru účetnictví by se dali zřejmě ti, kteří se už dříve podobnou činností zabývali především v oblasti daňové evidence, tedy mám namysli fyzické osoby s jinou či podobnou praxí, nikoliv absolventy. Tady zase mohu tvrdit, že do této činnosti by se po absolvování střední školy dalo jen zanedbatelné procento studentů.

7.3/ Odbornost jako zvláštní podmínka pro živnost účetních

Požadavek odbornosti kladený na ohlašovatele živnosti účetních nebyl zpochybňován respondenty a nestává se překážkou u ohlašování, tedy ti, kteří chtějí v tomto oboru podnikat si jsou vědomi nutnosti ekonomického vzdělání. Tento názor zastávají všichni dotazovaní, většina z nich by přivítala možnosti získání odbornějších poznatků, ale nikoliv formou zákona. Proti dalšímu zákonnému zpřísnění podmínky odbornosti se staví opět většina dotazovaných, hovoří o zbytečné byrokracii. Každý z dotazovaných cítí nutnost dalšího vzdělávání a rozšiřování poznatků v oboru. Kladou důraz na dobrovolné certifikace, možnost užších specializací v práci účetního a na účtování zahraničních subjektů.

Z hlediska odbornosti zastávám opět stejný názor jako respondenti. Bez neustálého vzdělávání se činnost účetních neobejde, jak již jsem zmínila vícekrát. Lidé, a nejen podnikatelé, většinou vnímají každé zákonné nařízení navíc jako byrokratický krok, proto by bylo účinnější, působit na zvyšování jejich odbornosti cestou dobrovolnosti. Na dnešním trhu působí celá řada společností, které nabízejí účetní a daňová školení, programy, odbornou literaturu, poradenství atd. Je možné, že by účetním zlepšilo podmínky jejich podnikání zabezpečení jistého přístupu ke kvalitním informacím díky vybraným prověřeným a tedy vysoce profesionálním školitelům. Princip výběru takových organizací by byl státně garantován a platilo by pravidlo, že cena za přísun nových informací by se snižovala s růstem stupně odbornosti účetního. Rozvrstvení účetních podle stupňů odbornosti by vedlo k tomu, že účetní by se více specializovali ve své

práci, podnikatelské jednotky by měly možnost snazšího rozhodování ve výběru svého účetního. Dokážu si představit, že například nejnižší stupeň účetního, zabývajícího se pouze daňovou evidencí neplátců DPH , kteří podnikají bez zaměstnanců, by mohl podnikat i s doložením zkrácené délky praxe.

Závěr

Z diplomové práce vyplývá, že legislativní úprava ztížila podnikání skupině účetních, kteří v roce 2000 nedosahovali především potřebné minimální praxe. Údaje z Živnostenského úřadu v Bohumíně potvrzují tento fakt.

Průzkum rovněž potvrdil mou hypotézu a dokazuje, že soudobí účetní nejsou z větší části zastánci změny kategorizace. Podle jejich názorů, délka praxe nezaručuje kvalitní práci v tomto oboru, naopak představuje zbytečnou bariéru pro podnikatele, na druhé straně si jsou vědomi důležitosti odbornosti a profesionality v činnosti účetního.

Vstupem do Evropské unie se zvyšuje konkurenční prostředí, vstupují na trh nové subjekty propojené se zahraničím. Tyto skutečnosti, narůstající byrokracie a složitý daňový systém vedou k následujícím doporučením.

Rozvrstvení oboru účetních do několika stupňů podle náročnosti a šíře působení, u nejnižších stupňů je možné zmírnit podmínku délky praxe. Při soudobé legislativní úpravě by bylo jako možným řešením rozdělit sledovanou činnost na minimálně dva obory podnikání a vedení daňové evidence (pokud ještě tento způsob účtování existuje) do stanovené výše obratu převést do kategorie živnosti řemeslných.

Podpořit podmínku odbornosti o akreditovanou možnost získání dobrovolných certifikací pro účetní v jednotlivých stupních a ošetřit levnější, rychlejší a kvalitnější přístup k novým informacím.

Přínos práce pro mě spatřuji v podrobném seznámení se s podmínkami účetních, ověření si svých hypotéz na názorech kolegů, získáním nových poznatků a informací z živnostenského úřadu a v neposlední řadě možnost podrobného seznámení se s živnostenským zákonem. Věřím, že svou práci se mi podařilo přispět také k možnosti správné orientace v podmínkách podnikání

podnikajících účetních nebo začínajících podnikatelů v tomto oboru. Výsledky práce mohou být přínosem při rozhodování o změnách a opatřeních v oblasti podmínek podnikání prováděných státními institucemi.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] Kohut A.- Hrozinková E.: Československý živnostenský zákon 1991, Praha 1992, Právnické a ekonomické nakladatelství. 247 s. ISBN 80-901210-0-4.
- [2] Průcha P.: Živnostenské oprávnění, Brno 1997, Masarykova univerzita. 256 s. ISBN 80- 210-1656-6.
- [3] Staša J. – Srbová I. :Zákon o živnostenském podnikání a předpisy související, 4. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005. 538 s. ISBN 80-7179-925-4
- [4] Staša J. – Srbová I. :Zákon o živnostenském podnikání a předpisy související, 3. vydání, Praha, C.H.Beck, 2002. 543 s. ISBN 80-7179-760-X.
- [5] Staša J. – Srbová I. :Zákon o živnostenském podnikání a předpisy související, 4. vydání, Praha, C.H.Beck, 2000. 538 s. ISBN 80-7179-278-0.

Právní předpisy

- [6] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů podle stavu k 1.9.2003
- [7] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů podle stavu k 9.2.2004
- [8] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů podle stavu k 1.5.2004
- [9] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů podle stavu k 1.7.2008

Elektronické zdroje

- [10] Internetové stránky Oficiální portál pro podnikání a export. Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pruvodci-podnikatele/cinnost-ucetnich-poradcu-op-hk-cr/1000164/39657/> [citace 15.3.2006]
- [11] Internetové stránky Business center. Dostupné z <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/> [citace 25.3.2009]
- [12] Internetové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu. Dostupné z <http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani/zivnost-podnikani/> [citace 25.3.2009]
- [13] Internetové stránky Svazu účetních. Dostupné z <http://www.svaz-ucetnich.eu/index.php> [citace 19.4.2009]

Prohlášení o využití výsledku diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu

nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

Ing.Dana Sikorová

Šachetní 194

735 32 Rychvald

Seznam příloh

Příloha číslo 1: Formulář pro ohlášení živnosti v roce 1999

Příloha číslo 2: Formulář pro ohlášení živnosti (JRF) k 1.7.2008

Příloha číslo 3: Hospodářská činnost ve sledované oblasti k 31.12.2007

Příloha číslo 4: Zastoupení druhů živností na Bohumínsku k 31.12.2008

Příloha číslo 5: Vývoj počtu druhů živností od 1.3.2000 do 1.5.2004

Příloha číslo 6: Vývoj počtu druhů živností od 1.5.2004 do 30.6.2008

Dotazníky

